

SZÍNHÁZ

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2009. JÚNIUS

Forgách András

ÉHSÉG

KNUT HAMSUN REGÉNYE NYOMÁN

SZEREPLŐK

KNUT
OLLÓKÉZ
SZERKESZTŐ
ÖREG HAJLÉKTALAN
ZÁLOGOS
SEGÉD
TUSKÓ
ELADÓNŐ
BANKFIÚ

CHRISTIE
YLAJALI
FESTŐ
ÜGYELETES
SVEN
SÜTEMÉNYESKOFA
HENTES
PINCÉRNŐ
HÁZIASSZONY

FÉRJ
SZOLGÁLÓ
HERCEG
HARMADIK
ABLAKÜVEG
MATRÓZ
RENDŐRÖK
BÉNA NAGYPAPA
KÉT KISLÁNY

KOCSIS
NŐ, AKI AJTÓT NYIT
HORDÁR
UTCASEPRŐ
HÁZMESTER
A PANZIÓ LAKÓI
UTCAI JÁRÓKELŐK
HAJÓSKAPITÁNY
ÉS MÉG SOKAN MÁSOK

ELŐHANG

A padlásszobában Knut sokáig forgolódik a rozoga vaságyon, a deszkák a szalmazsák alatt mozognak, Knut egy zöld pokrócot húzgál magára – ingben-nadrágban alszik, lyukas zokniban, látjuk, elég hosszan ébredszik, miközben világosodik a színpadon, ásitózik, mint aki szándékosan húzza az időt, nyújtózkodik, lábát masszírozza, cipőjét felhúzza, lehúzza, megint felhúzza, valami rongyot töm bele, gesztikulálva beszél magához, homlokát ráncolja, orrában turkál, megkóstolja a taknyát, a fülét piszkálja, visszafekszik. Kintől zajok szűrődnek be, nem egészen városias és nem egészen falusias hangok. Sivítva fúj a tengeri szél, zúg a ház, Kristiania kikötőváros, a házban a huzat kegyetlenül csapkod egy ajtót vagy ablakot, időközökben láncsörgés, harangszó, madárcsicsergés, kocsizörgés, vad kutyaugatás, gőzsizsegés, kalapálás, dohogás, távoli tengermoraj stb. Egy csap kilóg a falból, kinyitja, iszik, elfintorítja az arcát, megnedvesíti a vízzel a homlokát: ez a mosakodás. A hajába túr a kezével, a kezén marad a haja, megrázza a fejét. Leakasztja a zakóját az ajtóba vert szöggről, leporolja, belebújik. Leakasztja a kalapját is. Aztán visszatesszi. Majd írni kezd: előbb előkészíti az üres papírt – kiválogatja olyanok közül, amikre már van írva, forgatja a papírlapokat, áthúzza a már érvénytelen szöveget, az egyikbe belefeledkezik, rájön, hogy nincs rajta szemüveg, keresni kezdi a szemüvegét, végre megtalálja a párnája alatt, egy szemüvegtokban, a szemüvegtokot a zakó belső zsebébe teszi, pápaszem, amit rá kell drótozni a fülére, az órazsebből előkotorja a ceruzáját, beleprésseli magát egy kis piros hintaszékbe, ami megrendül, amikor írni kezd, az asztal is billeg, egyik törött lába alatt három téglát, mozog az asztal, ahogy a ceruza mozog. Időnként az asztalra könyököl, időnként megnyálazza a ceruza hegyét. Felpattan, madzagot húz elő, és az egyik faliszöghöz köti az asztallábat, majdnem elbotlik benne. Egy idő után, elfeledkezve a nehézségekről, belelendül az írásba, és így ír, sokáig, grimaszol, kidugja nyelvét stb. Néha fölneéz, ihletet keres. Amikor elkészül egy oldallal, visszaolvassa. Mohón, csillogó szemekkel olvas. Aztán felkiált

KNUT Hát ez zseniális. Azt kell mondanom, hogy zseniális. Sajnálom, de zseniális. Túl jó ezeknek. Ez túl jó lesz ezeknek! (Vakarózik, mint akinek viszket a bőre, a fejét vakarja, aztán megnézi, maradt-e hajszál a kezében – ráfúj, nézi, ahogy lehull a padlóra, fájdalmasan felkiáltva kitép egy szőrszálat az orrából, háromszor rápök, és az inge alá teszi, megáll a szoba közepén) Hoztam egy cikket, szerkesztő úr, jobb mint a múltkori. (Utánozza a szerkesztőt) Nem kell, hogy jobb legyen, mint a múltkor, Pedersen. Nekem épp elég, ha olyan jó, mint a múltkor. Túl jót ne írjon, mert azt nem tudom közölni. (Mintegy félre, magának) Hogyhogy túl jót ne írjak? Megőrültek ezek? Hogy lehet túl jót nem írni? Én közepszerűt nem tudok írni! (Távoli harangszó, számolja a harangütéseket, hatot számol meg) De ma addig nem jövök el, amíg el nem olvassa. (Merőn néz, majd a szerkesztő hangján) Mire vár, Pedersen. Arra, hogy most rögtön olvassam el? (A szerkesztőnek) Igen, kedves szerkesztő úr, arra. Ha nem szemtelenség. (Félre) Ennyire azért nem kéne alázatoskodni. (A szerkesztőnek) Arra várok, igen. Mi másra? (Félre) Ez az! Jól csinálod! (Mint szerkesztő) Jó. Akkor elolvasom. Foglaljon helyet, Pedersen. Fura alak maga, Pedersen. (A szerkesztőnek) Inkább állva maradnék. (Félre) Remélem is, hogy fura vagyok. (Mint szerkesztő) Ahogy gondolja, Pedersen. (Félre) Te nagyképű állat. (A szerkesztő hangján) Ne zavartassa magát, Pedersen. (Saját hangján) És még mindig nem olvasta el. És nem is fogja. Tessék, most a körmeit kezdi reszelni. Itt állhatok a világ végezetéig, akkor se fogja elolvasni. És akkor szépen éhen veszek. Felfordulok, mint egy veszett kutya a szemétdombon. És így lesz jó. Na, várj csak. (Újra megnézi, amit írt) Hát ez szar. (Olvassa) „Ősz – a finom hűvös évszak, amikor minden színt vált és eltűnik.” Ócska, ócska, ócska. Ezerszer leírt frázisok. Üres frázisok. Ez lenne az a híres

tízkoronás cikk? Te megőrültél, komolyan, Knut Pedersen, te nem vagy normális. Ezzel akarod meghódítani hazád olvasóközönségét? (És dühödten összetépi a kéziratot) Így. Most jó. (Gondosan zsebre dugja az összetépett papírfecniket) Még jó lesz valamire. Ami egyszer jó volt valamire, az jó is lesz valamire. (Két harangütés hallatszik, kiles a lépcsőházba) Le se mersz menni a lépcsőn, nehogy észrevegyenek. Gyáva szar. Hogy nézel ki? (Megnézi magát egy repedt falitükrében Halálfej. (Grimaszokat vág) Az arca egy seb volt. Igen: az arca egy seb volt. (Dúdolja, mint egy slágert, iszik a falicsapból, arcot mos, járkál, hirtelen az asztalhoz ugrik, egyszerre mondja és írja) „Akkoriban egyfolytában éheztem Kristianiában, (Eltűnődik) abban a furcsa városban, mely előbb átfurmál, és csak azután ereszt el bennünket.” (Úgy nézi a szöveget a papíron, mint egy festményt. Járkál a szobában, maga elé tartja a szöveget) Nem rossz. Ezt elteszem befőttnék. (Gondosan körbetépi a mondatot a papíron, rendkívül apróra összehajtogatja és a belső zsebébe teszi) Éhes vagyok. Hol az a krumpoli? Egyet az ágy lába mögé dugtam. Már tegnap megetted. Biztos? (Négykézlábra ereszkedik, benéz az ágy alá) Biztos. (Négykézláb körbejárja a szobáját, szimatol, felvesz ezt-azt) Talán jobb lenne kóbor ebbé változnom. Ezt felírni. Ez még jó lehet valamire. (Leül az asztalhoz, ír) Az üres szoba padlója lépéseim alatt hullámzott, olyan volt mint egy korhadt, borzalmas koporsó. (Gondosan összehajtogatja ezt a lapot is, és elteszi, fölkel) Ereszkedjünk le a városba. Kezdődjön a vadászat. (Újra vizet iszik a falicsapból. Bevizezi a nadrágja térdét, hogy ne látszódjon, mennyire kopott, a kalapját leporolja, a cipőjére köp, újságpapírral ledörgöli, és végül kimegy a szobából, de valósággal visszapattan a szobába, a falhoz lapulva zihál) Itt áll a folyosón. Itt áll, és rám vár. Úgy tesz, mintha nem rám várna, de rám vár. (Kileskel. Aztán a földhöz vágja a kalapját. Utána fölkapja, leporolja, és a fejére teszi. Füttyörészik.) Úgyse adom meg! Úgyis megadom! (Sokáig célba dob a kalappal egy falba vert szögbe, egészen amíg el nem találja, és fenn nem marad a szögön) En ráérek. (Leroskad az ágyra, eldől, és azonnal elalszik. Horkol. Aztán, mint aki veritékes álmából riad, hirtelen felül és maga elé mered) Hol vagyok? Hány óra? (Nyúl a mellényébe a zsebórája után, de hűlt helye, csak a kis ceruza kerül elő) Menj vissza oda, ahonnan jöttél. (Visszadugja a ceruzát) Az óra. Hol van az órád? (Úgy tesz, mintha keresné) Hol volna, kispofám, na hol? A zaciban! (Harangoznak, számolja az ütéseket, közben úgy tesz, mintha a mellényzsebéből kihúzná volna nem létező óráját, és megnézné) Egy teljes órát aludtam volna? (Felkacag, előhúzza egy papírlapot valamelyik zsebéből, olvas) „Az üres szoba padlója lépéseim alatt hullámzott, olyan volt mint egy korhadt, borzalmas koporsó.” Na, látod, ez jó. (Saját hangján) Ha legalább egy fésűm volna! Mit nem adnék egy csinos szarufésűért! Viszket a fejbőröm, megvakarom, mégpedig ott, ahol én akarom. (Koldust utánózik) Jó uram, csak pár órét adjon, tejre kérem! (Saját hangján) Kristiania, nyomorult éhenkórászok városa! Huss innen! Ne is lássalak! Mennyit mondtál? (És kísétál az ajtón, mondat közben, halljuk, hogy távolodóban is beszél)

ELSŐ JELENET Szerkesztőség

Két hivatalszolga, és egy titkárnő, aki folyamatosan gépel. Amikor Knut belép, hóna alatt egy összegöngyölt zöld pokróccal, vállán batyuval, kéziratokkal, csak egy pillanatra néznek rá, majd szó nélkül folytatják, amit addig csináltak. Ollókész újságokból cikkeket vág ki. A másik régi újságokat pakol, vagy könyveket

KNUT Jó napot.

Nincs válasz

Jó napot.

Beljebb merészkedik, leteszi egy székre a pokrócot, a batyut, Ollókész szúrósan ránéz, erre visszaveszi a pokrócot és a batyut

A szerkesztő urat bent találom?

Nincs válasz

Elnézést, a szerkesztő urat bent találom?

Mindhárman ránéznek, Ollókész a fejét csóválja, a titkárnő újra gépelni kezd

Jakobsen úr bent van?

OLLÓKÉZ Nincs. (Folytatja a kivágásokat)

KNUT És mikor találom bent?

OLLÓKÉZ Fogalmam sincs.

KNUT Kéziratot hoztam.

OLLÓKÉZ Tegye le valahova.

KNUT Hova?

OLLÓKÉZ Mindegy.

KNUT Itt?

OLLÓKÉZ Itt. (Teljes figyelmét újra az újságkivágásoknak szenteli)

KNUT Megvárhatom?

Nincs válasz

Megvárhatom?

Nincs felelet

Megvárom.

OLLÓKÉZ Ahogy óhajtja.

Knut fölveszi a batyut, a pokrócot és a kéziratot, és beljebb merészkedik

Ebédel.

KNUT Jakobsen úr?

OLLÓKÉZ Ebédel.

KNUT És meddig?

OLLÓKÉZ Fogalmam sincs.

KNUT Értem. (Ott marad állva)

Ebben a pillanatban a Szerkesztő kinéz a másik szobából

SZERKESZTŐ Á, Pedersen! Rég látott vendég! Jöjjön beljebb! Hozott nekem valamit?

KNUT Hoztam egy cikket, szerkesztő úr. Jobb, mint a múltkori.

SZERKESZTŐ Nem kell, hogy jobb legyen, mint a múltkori, Pedersen. Nekem épp elég, ha olyan jó, mint a múltkori. Túl jót ne írjon, mert azt nem tudom közölni.

KNUT Csak vicceltem.

SZERKESZTŐ Mi van magánál? Megint költözik?

KNUT Á, dehogy. Leadom ezt az ócska takarót egy szeretetszolgálatnál, valakinek még jó lesz.

SZERKESZTŐ Csak ne legyen túl nagyvonalú, Pedersen, az nem fizetődik ki. Ezt tanulta Amerikában?

KNUT Én semmit nem tanultam Amerikában.

SZERKESZTŐ Hol van?

KNUT Itt. (Odaadja a három cikket)

SZERKESZTŐ Ez túl hosszú.

KNUT Ez három.

SZERKESZTŐ Mért hoz hármát? Most olvassam el? Szép a kézírása, Pedersen. A maga vademerkülseje mögött egy lírikus könyvelő lappang. Ez nem kell. (És már adja is vissza az egyiket, a másikba belemélyed, aztán hangosan olvassa) „Be kellene zárni az összes állatkertet. ...az erdő zúgása és riadalma, a tova-húzó madarak rikácsolása, a szelek, a vérszag...” Mondja, Pedersen, be akarja zárni az állatkertet?

KNUT Dehogy.

SZERKESZTŐ Akkor ezt tegye el szebb napokra. Nézzük a má-

sikat. „Tisztelt uram, hivatkozva az újsághirdetésre, melyet az *Aftenbladet* című újság tegnapi számában közöltek...”
KNUT *(odapattan, kikapja a szerkesztő kezéből)* Elnézést, elkevertem.

Egy másikat ad oda a szerkesztőnek, aki futólag belepillant

SZERKESZTŐ *(ránéz az órájára)* Ne haragudjon, fontos megbeszélésem van, jöjjön vissza délután négyre, addigra megmondom, hogy betehetjük-e. Van még valami?

KNUT Semmi, csak elgondolkoztam.

SZERKESZTŐ Kicsit szórakozottnak látszik.

KNUT *(kifelé)* Látja, hogy koldulni jöttem, de eszébe nem jutna megkérdezni, hogy kérek-e előleget!

SZERKESZTŐ Kér előleget?

KNUT Á, dehogy. Szó sincs róla.

SZERKESZTŐ De minden rendben?

KNUT Még soha nem voltam ilyen jó erőben. Legszívesebben nyeritenék!

SZERKESZTŐ Jó, jó, csak ne itt. Lótenyésztésről szól a cikke?

Maga mennyi mindenhez ért, Pedersen.

KNUT Az a baj, hogy túl sok mindenhez.

SZERKESZTŐ Akkor négy!

KNUT Mi négy?

SZERKESZTŐ Óraker.

KNUT Naná!

A Szerkesztő kabátját, kalapját felkapva kivágtat az irodából. Knut tanácstalanul áll egy darabig. A titkárnő és az egyik hivatalsegéd esznek. Az egyik szendvicset, a másik valamilyen lábasból. Nézik őt, és lassan, jelentősegteljesen esznek az asztaluk mögött. Ollókéz nem eszik, ő továbbra is szenvtelenül vagdálja az újságokat

KNUT *(félre)* Tömik a fejüket. Hadd tömjék! *(Kifelé)* Hogy mernek a szemem láttára ilyen szemérmetlenül enni, mikor én három napja nem ettem. *(Hangosan)* Jó étvágyat kívánok!

Senki nem válaszol

MÁSODIK JELENET

Utcán

KNUT Hány az óra? *(Komótosan belenyúl a mellénye órazsebébe, hogy megnézzze, de legnagyobb meglepetésére óra helyett egy kis ceruzacsonkot húz elő)* Á, te is itt vagy! Akkor téged nézlek meg. Tizenegy! *(Visszateszi a ceruzát)* Kérdés, hova menjünk ilyen szép napfényes délelőtt. *(Belenyúl mélyen a nadrágzsebébe, kivessz egy képzeletbeli pénzdarabot, feldobja, rácsap a kézfejére)* Fej vagy írás? Temető vagy palotakert? Ma nincs olyan hideg. Temető. Palotakert. Leülök egy magányos padra, és szépen, ahogy a csillag megy az égen, megírom „A felgyújtott könyvtár” című halhatatlan, tízkoronás opusomat. Három flekk. Gyönyörű dőlt betűimmel megírom, hogy a nyáluk csorog majd. A világ végét, az égő agyvelőket! Már most, ebben a szempillantásban meg tudnám írni. Hát te? *(Észreveszi, hogy kedvenc padján egy hajléktalan alszik)* Hé, ez az én padom, öreg! *(Rázni kezdi az öregember vállát, aki álmában motyog)* Menj máshova aludni! Én nem tudok máshol írni!

ÖREG *(álmosan fölkel, néz, rákezd)* Adjon pár órét egy kis tejre, uram!

KNUT Ez még föl se ébredt, máris koldul. Ó, Kristiania, nyomorult éhenkórászok városa! *(Az Öregnek)* Pár órét? Várj, megnézem. *(Úgy tesz, mintha kutatna a zsebében)*

ÖREG Tejre kérem, mást én nem tudok megenni, csak egy kis kenyérkét, tejbe mártva.

KNUT Te most ne beszélj! Nem látod, hogy keresem? Kenyérkét?

ÖREG Csak pár órét adjon. Nem vagyok koldus.

KNUT Várj már egy pillanatot. Tejbe mártva?

ÖREG Akkor hagyja, drága jó uram, nem akarom én elvenni magától, ha magának sincsen.

KNUT Semmit sem vehetsz el tőlem, ami az enyém. Csak azt, ami nem. Ami nem, azt talán igen, de ami igen, azt soha. *(Gyorsan felírja)* Hopp, megvagy.

ÖREG Tegnap ettem utoljára.

KNUT Ne zavarj. *(Ír, aztán odafordul az Öreghez)* Itt várj. El ne mozdulj! Szerzek pár fillért, rendben? *(Magának)* Van egy zálogos a Pile úton. Egy köpésre innen. *(Végignézi magán)* Le a mellényem!

HARMADIK JELENET

Zálogosnál

ZÁLOGOS Egy ötven!

KNUT Ez? Ez a hímzett mellény?

ZÁLOGOS Igen.

KNUT Ez az ezüstoffonál itt, nézze...

ZÁLOGOS Szép. Egy ötven.

KNUT Nem adnám be, tetszik tudni, ha nem híztam volna ki belőle. Családi örökség, tetszik tudni. Már nem bírom begombolni magamon. Olyan, mintha új lenne. Selyem és bársony.

ZÁLOGOS Egy ötven.

KNUT Az amerikai nagybátyámtól örököltém. Kis keszeg ember volt. Milliomos, de sose vacsorázott.

ZÁLOGOS Egy ötven.

KNUT Köszönöm. Igazán lekötelezett. Magában még sohasem csalódtam. *(Kifelé)* És emberünk ott áll, mint a faszent, ahova állítottam.

NEGYEDIK JELENET

A pad

KNUT Mondja, barátocskám, mi a maga foglalkozása?

ÖREG Kaplitűző vagyok.

KNUT Hogy mi?

ÖREG Kaplitűző.

KNUT Micsoda?! Ezt meri állítani?

ÖREG De mindenféle más cipésmunkához is értek.

KNUT Mindenféle más cipésmunkához is ért. Például? Föl tudná sorolni?

ÖREG Amit csak mondanak.

KNUT Amit csak mondanak. Az már más! Tessék, itt egy korona! Vegye el. Mit nézel, kaplitűző? Tetszik a térdem? Mit bámulsz?

ÖREG Nem veszem el magától. *(Visszanyújtja a pénzt)*

KNUT Tartsa meg, maga szerencsétlen! Mit képzelsz, loptam én ezt a pénzt? Isten vele! Iránya a tejbolt! Kaplitűző!

ÖTÖDIK JELENET

Bolt

KNUT Kérek egy kiflit.

SEGÉD Igenis, egy kiflit.

KNUT Azt a sósabbat.

SEGÉD Igenis, a sósabbat.

KNUT Nem azt, hanem ami alatta van.

SEGÉD Igenis, ami alatta van.

KNUT Nem azt, a másikat.

SEGÉD Igenis, a másikat. Nyolc óre.

KNUT A többit tartsa meg.

SEGÉD De hisz ez ötven!

KNUT Most nincs időm! *(El, vissza)* Csókoltatom a kedves feleségét!

SEGÉD Nekem nincs feleségem.

KNUT Bagatell. *(El)*

HATODIK JELENET

A pad

KNUT *(leül a padra, előveszi a kiflit a zsebéből)* Friss kifli! *(Óvatosan beleharap, a szeme könnybe lábad)* Mennyei kifli. *(Bekapja)*

a kiflit és zokogni kezd) Drága, aranyos kifli! Megöltelek, hogy élni tudjak. Egy egész mellénybe kerültél. Egy mellény, egy kifli. Ennyi. *(Berendezkedik az írásra, a zöld pokróccal betakargatja a lábát, mert hideg van)* Kezdjük a kiflivel. A kifli... A kirakatban levő kifli napok óta csak arra várt... Tárca a kifliről... Kiflitárca... *(Fölkel, kezét összefonja a hátán, komolyan járkalni kezd fel-alá a pad előtt. Madárcsicsergés)* Jólakottan nem tudok filozofálni. *(Elmereng a témán)* Az állatkerti állatok szomorúsága, avagy a kifli a kirakatban... *(Leül, elővesz egy papírt, utána benyúlna a mellénybe)* Hol a mellényem? Én állat. A mellényben maradt a ceruza. Mivel írjak? A véremmel?

HETEDIK JELENET Zálogsnál

KNUT Nos, tisztelt uram, nem tudom, emlékszik-e rám.
ZÁLOGOS Hogyne, kérem.
KNUT Itt jártam holnap... azaz pardon, ma reggel.

Nagyot nevet a saját viccén, a Zálogos udvariasan mosolyog

ZÁLOGOS Hogyne, kérem.
KNUT És mit hoztam? Meg tudja mondani?
ZÁLOGOS Egy mellényt. Ki tetszik váltani?
KNUT Ott még nem tartunk. De annak a napja is eljön egyszer. Csak annyi történt, hogy az exmellényemben felejtettem valamit. Idehozná?
ZÁLOGOS Hogyne, kérem. Azonnal. *(Tíz mellényt csap az asztalra, közülük húzza ki Knut mellényét)*
KNUT Viszontlátni egy régi barátunkat, akitől örökre elbúcsúztunk. Úgy látom, a mellényem jó társaságba keveredett. *(Elmorzsol egy könnycseppet, kiveszi a mellényzebből a ceruzacsontot és még két zálogcédulát is, utána gondosan összehajtogatva visszaadja a Zálogosnak)* Tisztelt uram, látja ezt? Látja, mily piciny, mily semmi! Eszembe se jutott volna, hogy visszajöjjenek egy vacak ceruzáért. Viszont engem ez a kis fadarab tett azzá, ami vagyok, ennek a piciny fadarabnak köszönhetem a szellemi világban elfoglalt előkelő helyemet.
ZÁLOGOS Igazán?
KNUT Ha hiszi, ha nem, én ezzel a ceruzával írtam a megismerésről szóló háromkötetes tanulmányomat! A nevem Pederesen. Nem cseng ismerősen? A könyvet hiába is keresné, már sehol nem lehet kapni. Elkapkodták. Hallott róla?
ZÁLOGOS Igen, hallottam róla.
KNUT Örvendek! Drága kincs, igazi jó barát. Emlék. Kabala. Sorsom szimbóluma. Még mit tehetnék ehhez hozzá?

A Zálogos hallgat

Uram, engem ön egy életre lekötölezett. *(Elindul, visszajön)* Csak még valamit. Nos, nekem az a véleményem, hogy mindenben van tanulság, csak meg kell találni. *(El, visszajön)* Egy életre szóló jó tanácsot hadd adjak még önnek: igen vacak emlékezet az, amelyik csak hátrafelé működik. Köszönöm! *(El)*

NYOLCADIK JELENET Utcán

KNUT Csak ez a rohadt pokróc ne volna. Úgy hurcolom magammal, mint csiga a házát. Mit gondolnak majd rólam a szép hölgyek? *(Megemeli egy láthatatlan hölgy előtt a kalapját)* Mennyi ember! Milyen könnyen és fölényesen forgolódnak! Úgy libbennek át az életen, mint valami báltermen.

KILENCEDIK JELENET Sembnél

Knut, hóna alatt a takaróval, vállán a zsákszerű batyuval, határozottan belép
KNUT Lenne szíves?

BOLTI SEGÉD Mit parancsol?
KNUT A múltkor láttam itt egy gyönyörű kis intarziás elefántcsont szelencét a kirakatban, közepén zöld jásppissal, volt egy kis rugós fiókja, de most nem látom, megvan még?
BOLTI SEGÉD Melyikre tetszik gondolni?
KNUT Hát arra a kis intarziás elefántcsont szelencére a kirakatban, közepén zöld jásppissal.
BOLTI SEGÉD Nem emlékszem rá. Melyik kirakatban volt?
KNUT Nem emlékszik arra a kis intarziás elefántcsont szelencére, a közepén zöld jásppissal? Kétszáz koronába került. A múltkor csak százötven volt nálam.
BOLTI SEGÉD Egy pillanat, megkérdezem.
KNUT Azt nagyon jól teszi. Igazán szomorú lennék, ha már elvitték volna.
BOLTI SEGÉD Adott foglalt? Milyen névre?
KNUT Azt hülye fejjel elfelejtettem.
BOLTI SEGÉD Egy pillanat.
KNUT Pedig magával beszéltem, maga volt itt akkor is.
BOLTI SEGÉD Én?
KNUT Egy kis pöcckel nyitható szelence, alul titkos fiók, dupla fenék...
BOLTI SEGÉD Nem emlékszem.
KNUT Különös.
BOLTI SEGÉD Egy pillanat.
KNUT Hova megy?
BOLTI SEGÉD Megkérdezem. *(El)*
KNUT Kérdezze csak, kérdezze!
BOLTI SEGÉD *(visszajön)* Nincs nyoma annak, hogy eladtunk volna egy elefántcsont szelencét zöld jásppissal.
KNUT Akkor lehet, hogy még megvan?
BOLTI SEGÉD Nincs nyoma annak sem, hogy meglenne.
KNUT Jaj, de kár. Beszélhetnék a főnökével?
BOLTI SEGÉD Most nem ér rá.
KNUT Ó, de kár. Tudja mit? Akkor addig legyen szíves becsomagolni nekem ezt a takarót.
BOLTI SEGÉD *(némi undorral)* Ezt?
KNUT Persze. Nagyon hálás lennék. Olyan remek csomagolópapír van maguknál. Én ehhez ügyetlen vagyok.
BOLTI SEGÉD Kérem. *(Alig akar hozzáérni)*
KNUT Az isten verje meg, óvatosan! Két drága cseh üvegváza van benne! Szmirnába küldöm, ma este, hajóval.
BOLTI SEGÉD Elnézést, nem tudtam. *(Szépen becsomagolja, át-köti, átnyújtja Knutnak)*
KNUT Köszönöm, nagyszerű, igazán köszönöm, remek. Jaj, vigyázzon! Azért ha felbukkan az az elefántcsont szelence, kérem, tegyék félre a számomra. Holnap benéznek. Agyó! *(Hóna alá csapja a becsomagolt takarót, kalapot emel, és el)*

TIZEDIK JELENET Az utcán

TUSKÓ *(ráköszön Knutra)* Hát te? Pedersen! Hova onszsz? Láttam, hogy észrevettél! De most az egyszer nem szöksz meg! Hol bujkálsz, hogy sohase látunk? Se a Grandban, se az Oplandban! Miben sántikálsz, kisapa? Nőügy? Hol laksz? Fogadtunk, hogy visszaszöktél Amerikába.
KNUT *(kifelé)* Azt reméltem, nem szólít meg, mert tartozik egy tízessel, de Tuskó épp azért Tuskó, mert egy Tuskó.
TUSKÓ Én mondtam, hogy kizárt, mert tartozom neked egy tízessel, és addig nem vándorolsz ki, míg be nem vasalod rajtam. Szürke vagy. Alszol egyáltalán? Mit keresel ezen a környéken? Mi ez a csomag nálad?
KNUT Á, semmi, öltönyt csináltatok, vettem egy új öltönyre való szövetet. Nem járhatok ilyen szakadtan, muszáj egy kicsit adni magamra.
TUSKÓ Eszünk valamit? Nem jössz este biliárdozni? Hogy vagy?
KNUT Én? Remekül.
TUSKÓ Kopogjuk le. Van munkád?
KNUT Hogyne! Könyvelő vagyok Christie-nél. *(Kifelé)* Leszek.
TUSKÓ Komolyan? Annál a nagybaninál? Akinek a Graemmenen van tüzlete?
KNUT Annál.

TUSKÓ Megütötte a főnyereményt, kispofám. Csak el ne idd az első fizetésed, te huncut, te. (El)

KNUT Na, végre!

TUSKÓ (rögtön vissza) Figyelj, tudod már, hol csináltatod meg? Milyen anyagot vettél? A szabóm nagyon jó, Isaksen, Kirke utca 7., angol és francia szabászat, legújabb párizsi modellek, kukkants be hozzá.

Knut valamit morog

Ami rajtam van, ahhoz mit szólsz? (Forog, mutatja magát)

KNUT (félre) Féreg, szmokingban. (Hangosan) Csinos.

TUSKÓ Isaksen rém olcsón dolgozik. És rém gyorsan. Feltétlen mondd meg neki, hogy én küldtelek. (Keményen háton veregeti Knutot, aki grimaszol, és el)

KNUT Mit is mondtam? Ja igen: féreg, szmokingban. Felirom. (Előveszi a noteszt és felírja. Harangoznak, számolja) Már négy óra? Azt mondta, ne késsek!

RIKKANCS Ezer vicc! Megjelent a legújabb Viking! Ezer vicc! Megjelent a Viking! Ezer vicc, vegye meg!

KNUT Mennyibe kerül?

RIKKANCS Tizenöt óre. (És nyújtja felé a Vikinget)

KNUT Szentséges szűzanyám! Elkések! Ha nem lesz bent, minden elveszett, de minden, de minden, de minden!

Knut kivágat a színpadról, fellöki a Rikkancsot, kirohan, visszahátran, felállítja, leporolja, összeszedi a Vikingeket, megint kirohan, és zihálva érkezik a szerkesztőségbe

TIZENEGYEDIK JELENET

Szerkesztőség

KNUT Bent van?

OLLÓKÉZ (a titkárnőnek) Mint a nyuszi a mesében.

KNUT Bemehetek hozzá?

Ollókéz a vállát rándítja

(Beront a Szerkesztőhöz) Elnézést, elkéstem! Sajnos megállt az óram. SZERKESZTŐ Minek rohanni úgy? Fújja ki magát. Csüccs le. Itt vagyok, nem késett el.

KNUT Igen?

SZERKESZTŐ Rossz hírem van. Vagy kezdem a jóval?

KNUT Igen?

SZERKESZTŐ Csak vicceltem. Még nem volt érkezésem elolvasni, de ígérem, hogy egy-két napon belül... Valami a szemébe ment, Pedersen?

KNUT Nem, mért?

SZERKESZTŐ Kér zsebkendőt?

KNUT Köszönöm, van. (Előhúzza egy hajdan fehér zsebkendőt, és kifújja az orrát) Nyilván a futástól eredt el a könnyem. Konfliktus kellett volna vennem. Akkor ideérek.

SZERKESZTŐ Hogy van, Pedersen?

KNUT Én? Ragyogóan.

SZERKESZTŐ Soványnak látszik. A címe föl van írva nálunk?

KNUT Nyilván. A soványság egészséges.

SZERKESZTŐ Még ugyanott lakik?

KNUT Én mindig ugyanott lakom.

SZERKESZTŐ Akkor jó.

KNUT Ahol lakom. (A becsomagolt pokrócra) Ahol a pokrócomat lerakom.

SZERKESZTŐ (közben belemélyed egy kéziratba, most felnéz) Tessék?

KNUT Akkor majd visszajövök.

SZERKESZTŐ Főlsleges, majd értesítjük.

KNUT Köszönöm. Nagyon le vagyok kötelezve.

SZERKESZTŐ (megint belemélyed a kéziratba, amikor felnéz, Knut még mindig ott áll) Van még valami?

KNUT Semmi, semmi. Már itt se vagyok. (Áll)

SZERKESZTŐ (felnéz, mint aki nem is látja Knutot, kikiabál) A levonatot mikor kapom meg?!

KNUT Már itt se vagyok. (El)

TIZENKETTEDIK JELENET

Pad

KNUT (szélesen leül a padra, mint egy kanapéra, elegánsan átveti egyik lábát a másikra) Ha most nekilátok, harminc perc alatt meg tudok írni három flekket. Hatot is, de hármat biztosan. Rajta. Előbb egy általános bevezető, ami bármi elé jó. (Ír) „Mint tudjuk... És viszonylag... Amilyen nagy távolságok... A gondolat és a valóság között... úgy a civilizált Európa...” Ez az! „A civilizált Európa... brekeg...” Ez elég vad, de tetszik. „Brekeg Európa... Amerika nevet... Ázsia mosolyog... És a mi hazánk?... A mi kis hazánk habozik a szakadék szélén... a föld föltáratlan kincsei... az író kezében a toll...” Kész, ez megvan. Most csinállok gyorsan egy témalistát, amit bármikor elő tudok venni. Ezt már réges-régen meg kellett volna csinálnom. Nézzük. (Villámgyorsan ír) Halak, sírás, gőzmozdony, vulkánkitörések, könyvnyomtatás, Biblia, temetési szokások, chicagói közlekedés, New York vízellátása, a tenger titokzatos világa, a botanikus kert titkai, a féreg a szívben, de ez nem idevaló, a francia bortermesztés hátrányai, a kávéházak nyitva tartása, a tenger hajózhatósága, Wagner hazudik, vadászat a hegyekben, Sárga Mennydörgés törzsfőnök sátrában, Rubens, avagy az égbolt, magnetizmus, Amerika, a milliommások köztársasága, a dugattyús gőzgép és a közvilágítás... (Felpattan, aztán visszaül, lovagló ülésben, a papírt maga elé teszi a padra, rácsálja a ceruzáját, egyszer csak felkiált) Nézzenek oda, egy légy! Egy légy mászik itt a papíron. (Ráfúj, de a légy nem röppen el) Hogy a fenébe tud ilyen jól kapaszkodni ez a légy! (Főlemeli és megmólyoszza a papírt, de a légy rajta marad) A kis dög! Bocsánat, légy uraság, ez az én helyem! Nekem ide betűket kellene írnom, légy uraság! Ez nem is légy, hanem inkább szűnyog! Nem, nem szűnyog. (Leveszi és fölteszi a szemüvegét, nagyítóként használja) Ez valami más. De mi? Mi vagy te? Meg akarsz halni? Életed virágában el akarsz pusztulni, te drömnice! Elnevezlek drömnicekének, és kész. (Fúj a papírra, de a légy nem megy el) Jó itt neked? Jó az neked, hogy nem hagysz dolgozni? Tisztelt drömnice, ez a papiros az én vadászterületem, hallja?

Két hivatalnok jön, kalapban, mindketten szivaroznak, kiadós ebéd után, először észre sem veszik Knutot, letelepszene a pad túlsó végére, közben egy hangosabb mondatra felkapják a fejüket, attól fogva pillantást vetnek Knutra, aki nem leplezi, mennyire bosszantja a nem kívánt társaság. A hivatalnokok eleinte nem vesznek tudomást róla

Ez az egy pad van ebben a rohadt parkban? Így nem lehet dolgozni. Senki nem akarja, hogy megéljek? (Vadul lepöcköli a bogarat a papírlapról) Takarodj! Drömnice! Dolgoznom kell. Huss!

Vadul hadonászik, aztán füttyörészni kezd. A két hivatalnok odanéz, erre abbahagyja. Tovább beszélgetnek, erre újrakezdi. Amikor ránéznek, abbahagyja a füttyölést. Nyújtózkodik, ropogatja a csontjait. Valamit dúdol magában. Amikor odanéznek, abbahagyja. Kalapot emel. Ők is kalapot emelnek. Megint kalapot emel. A két hivatalnok meghökken. Meghajol. A két hivatalnok nézi, most Knut úgy tesz, mintha egy vadászpuska volna a kezében, és le akarná vadászni a két hivatalnokot

Bumm-bumm!

A két szivarozó hivatalnok menekülőre fogja

Uraim, helyeslem elhatározásukat. És most lássuk a medvét. (Megint kipakolja a tiszta papírokat, felül a pad támlájára, és a térdére teszi a papírt) Szóval... (Ebben a pillanatban mintha valami szúrná a lábát) A francba, mi ez? Te is itt vagy? (Fogja magát, és kezd a cipőjével foglalkozni. Kifűzi a bal lábán lévő cipőt, lehúzza és kirázza, megnézi, van-e benne kavics. Van) Egy kavics. Szervusz, te kavics. Visszaadlak fivérideknek és húgaidnak. Üssz, mint halacska a vízben. Fickándozz tova. (Elhajítja, aztán újra felhúzza a bal cipőt, komótosan befűzi. Ugyanezt a műveletet elvégzi a másik cipővel is. Abban nincs kavics. Szagolgtatja.

A lyukas zoknijából kilóg a nagylábujja. Újra felhúzza a jobb cipőjét, és felül a pad támlájára) Most sokkal jobb. (Lógázza a lábait) Mindjárt áradnak, jönnek a gondolatok. (Vár) Nem jönnek. (Vár) Hahó, kicsibéim, itt a finom kendermag! (Vár) Nem jönnek. Korognak a gondolataim. (Mintha most fedezné fel a lábait, nézi őket) Például nézzük a lábamat. (A cipőjére) Nahát, egy régi ismerős! Testvérem. Hogy vagy, drágám? Baromság! Belehülyülök ezekbe a nevetséges érzésekbe, tudatosan őrzitem magam. (Újra meghatódva) Hiszen ez én vagyok! Mintha tükörbe néznék! O én vagyok. A cipőm én vagyok! Le cipőm c'est moi!

Lekonyul a feje, elalszik, a kalapja leesik a földre. Jön egy rendőr, föl emeli a kalapot, és megveregeti Knut vállát. Knut felül

RENDŐR A kalapja leesett.
KNUT (álmosan) Köszönöm.

Átveszi a kalapot, a fejére teszi, a rendőr tiszteleg és továbbmegy, aztán pár lépés után visszajön

RENDŐR Hamarosan bezárják a palotakertet, uram, és addigra el kell hagynia a park területét.

KNUT Köszönöm. Hány óra?

RENDŐR Öt.

KNUT És már ilyen sötét?

RENDŐR Múlt. Hatkor zárnak.

KNUT Akkor mégiscsak jól jár az óram.

RENDŐR Ősz van. Korán sötétedik. (Megint tiszteleg, elindul)

KNUT Kristiániában is?

RENDŐR Ott csak igazán. (El, aztán visszajön) Gombolkozzon be, megfázik. (El)

KNUT Ha még egyszer visszajön, nem tudom, mit csinálok. Talán nekiugrok, és elharapom a torkát.

Közben majdnem teljesen besötétedik

Hideg van. Már a kezemet sem látom. Annál jobb. Ha nem látom, nem fázik annyira. (Szimatolni kezd) Illat... női illat... (Észrevesz két kisasszonyt a parkban) Ezért is nem jó közparkban dolgozni. Mert jönnek-mennek a kisasszonyok. (Odakiált valakinek) Kisasszony, hahó! Szép kisasszony! Elveszti a könyvét! Nahát, azt hiszi, hogy tényleg elveszti. Pedig nincs is könyve.

Ekkor két nő kart karba fonva keresztülsetál a színpadon. Knut mintegy véletlenül nekimegy az egyiknek. Kalapot emel, bocsánatot kér. Azután a nyomukba szegődik, hangosan köhög, krákog. A két nő forogólik. Most eléjük kerül, lassít, toporog. Amikor másik irányba fordulnak, egyetlen szökelléssel előttük terem

Kisasszony, mondom, elveszíté a könyvét!

A két nő egy pillanatra megtorpan, zavartan néznek körül

(Kalaplevéve) Mondom, kisnagysám, elveszti a könyvét.

EGYIK NŐ Érted, hogy ez miről beszél?

MÁSIK NŐ Ne törődj vele! Nem látod, hogy részeg?

KNUT A könyvét, kisasszony! Ott! Ott!

Az egyik nő már menne, a másik megáll, mint akit megbűvöltek

Elpirul, elsápad, néz, még ruhája gombjai is rám merednek. Minden gombocskája engem bámul. (Hangosan) Gombolja be a szemeit kisasszony, megfázik.

MÁSIK NŐ Gyere már.

A két nő sietve kimegy. Knut a nyomukba szegődik

Micsoda szégyen. Ég a pofám. Nők után koslatok a nyílt utcán. Kigyúl a fény a másodikon. Lebben a függöny. Most! Kinéz az ablakon! Most, most! (Suttogja) Ylajali! (Összeszedi magát)

Indulj már. Mars. Lépés. Egy-kettő. (Visszaforul) Ott van. Les a függöny mögül. Látom, ahogy a függöny lebben a lélegzetétől. (Kis szünet után) Ylajali.

TIZENHARMADIK JELENET

A Festő

KNUT Vissza nem mehetek a szobámba, mert tartozom. Az erdőbe nem mehetek, mert ott hideg van. A Holdra nem utazhatom, mert nincs léggömböm. Úgyhogy marad a festő. Ez az. Itt van. „Tordenskjöld utca 7. C. Zacharias Bartel, festőművész.” Egyszer kimentettem egy verekedésből. Csak nem felejtette el! Röptültek a székek. Egyszer már aludtam nála. (Belegondol) Vagy azt mondta, hogy alhatok nála.

Csönget, a Festő ajtót nyit

Jó estét!

FESTŐ Jó estét! Maga az?

KNUT Még mindig.

FESTŐ Ilyenkor kell jönni?

KNUT Korán van?

FESTŐ Gázlámpánál festményt nézni olyan, mint gázálcban szagolni az ibolyát. Tegnap rákentem egy szénaboglyát, a horizont is teljesen más lett, úgyhogy még egyáltalán nincs kész. Majd nappal jöjjön vissza, legjobb délután kettő és három között, akkor van egy kis reflexfény a műteremben. És akkor elfogadok majd még egy kis előleget. Vagy van most magánál?

KNUT Nincs. De azért megnézném a képet. Most rögtön. Nagyon kíváncsi vagyok rá.

FESTŐ Fájdalom, de ki van zárva, édesapa. Ezt a luxust én nem engedhetem meg magamnak, hogy moslék fényben mutassak mázsolmányokat a kuncsaftoknak. Egy sárga képet akar nézni? Árt a szemnek.

KNUT Nekem nem árt a sárga.

FESTŐ Egy kis előleget azért elfogadok, látatlanba is. Egyébként behívnálak, csak most nem, mert nem vagyok egyedül. A Nusi nem akart felöltözni, de én se forszíroztam. (Horakantva nevet) Úgyhogy most a másik ecsetet veszem elő, a vas-tagot – (Nevet)

KNUT Értem.

FESTŐ Dehogy érted.

KNUT A Nusi?

FESTŐ Ismered? Tudod, a Nusi! Nem akármilyen. És be is fűtöttem, most meg kimegy a meleg.

KNUT Nem számít.

FESTŐ Mi nem számít?

KNUT Semmi.

FESTŐ Holnap délelőtt tíz és tizenegy között.

KNUT Feltétlenül.

FESTŐ De hozz pénzt!

KNUT Hozok.

FESTŐ Becsszó?

KNUT Becsszó. Tudod még a nevem?

FESTŐ Miket kérdezel!

KNUT Tudod, hogy ki vagyok?

FESTŐ Hogy lehets ilyen hülye, hogy megkérdedez?

KNUT Emlékszel, mi történt a Tivoliban?

FESTŐ Hogyne emlékeznék.

KNUT Akkor mondd meg, ki vagyok.

FESTŐ Ne szórakozz velem, kisapa, mert rendőrt hívok. (Bevágja az ajtót, majd kisvártatva megint kinyitja) Ne haragudj. Sokat ittam. Knut Pedersen vagy.

KNUT Azt hiszem, összetéveszt valakivel, tisztelt uram.

FESTŐ Nem a Knut Pedersen vagy?

KNUT Nem.

FESTŐ Akkor ne haragudj.

KNUT Mért haragudnék?

FESTŐ Akkor hogy hívnak? Te bolond. Ugye, hogy Knut Pedersen vagy?

NŐI HANG Fázok!

A Festő ki, Knut ott marad

TIZENNEGYEDIK JELENET
Erdőben

KNUT Akkor marad az erdő.

Bonyolult, kétségbeesett hadműveletek elalvás céljából. Száraz levelek, avar összehordása, majd a zöld takaró óvatos kibontása a csomagból, a csomagolópapír felretétele, zsineg zsebre gyűrése, majd a cipők levétele, beborítása csomagolópapírral. Kényelmetlenségek. Az éjszaka hangjai. Didereg embriópózból, vacog a foga, a csomagolópapír zörög, a fejére húzza a csomagolópapírt. Felriad valamilyen zúgó hangra

Ez a csillagok éneke. (Próbál aludni) Kozmikus zene. (Próbál aludni) Naná! Bagoly huhog Kánaánban! (És mély álomba zuhan)

TIZENÖTÖDIK JELENET
Népkonyha

Hosszú sor áll egy népkonyha előtt

KNUT Mit adnak itt?

RÁSZORULÓ Valami leves. Valami főzelék.

KNUT Á, valami leves, valami főzelék!

RÁSZORULÓ Fő, hogy meleg legyen.

KNUT Á, fő, hogy meleg legyen! *(Leül valahova, aztán felkiált)* Te meg tudod enni ezt a vacskot? Az én gyomrom nem bírja az ilyesmit! Csak nyers zöldséget eszek, az egészséges! Jó étvágyat mindenkinek! Undorító!

TIZENHATODIK JELENET
Christie-nél

KNUT *(előbb elrejt valahova az újra becsomagolt takarót és a batyuját, megnyalazza a nadrágját a térdén, megkötö a nyakkendőjét, leporolja a kalapját, és csak aztán lép be az üzletbe)* Jó napot.

CHRISTIE Jó napot.

KNUT Én Christie urat keresem!

CHRISTIE Akkor jó helyre jött.

KNUT Ön Christie úr?

CHRISTIE Mondom, jó helyre jött.

KNUT Christie úr nincs itt?

CHRISTIE Mondom: jó helyre jött. Parancsoljon.

KNUT Christie úr néhány napja az *Aftenbladet*-ben könyvelői állást hirdetett.

CHRISTIE Úgy van.

KNUT Szabad még az az állás?

CHRISTIE *(elég hosszasan keresgél, aztán egy levelet húz elő)* Ezt maga írta? Ez a maga levele?

KNUT Igen.

CHRISTIE Meg kell hagyni, gyönyörű kézírás.

KNUT Köszönöm.

CHRISTIE Ez a levél olyan, mint egy festmény.

KNUT De azért elolvasta?

CHRISTIE Persze hogy elolvastam. Egy ilyen szép levelet. Ugye Pedersen úrhoz van szerencsém?

KNUT Igen.

CHRISTIE Egyszóval ön könyvelő szeretne lenni nálam. Nos, vessen egy pillantást a dátumra ezen a levélen.

KNUT 1848.

CHRISTIE És most hányat írunk?

KNUT 1888.

CHRISTIE Úgy van. Potom negyven év a különbség. Ön fölvenne valakit könyvelőnek, aki nem tudja, hányadika van?

KNUT A hányadikát azt tudtam.

CHRISTIE Csak egyre válaszoljon: most 1848-at írunk? Maga szerint fölvehetem én magát ezek után? Egyébként rajongok a kézírásáért.

KNUT Tehát fölvesz?

CHRISTIE Hová?

KNUT Ide.

CHRISTIE Azt mondtam, hogy betöltetlen az állás?

KNUT Nem az?

CHRISTIE Már rég nem. Ha tegnap jön, akkor adtam volna egy icipici esélyt magának, és meg kell mondanom, hogy ön egy roppant szimpatikus, szerény fiatalember...

KNUT Akkor fordulj fel! *(El)*

TIZENHETEDIK JELENET
Az utcán

Knut kipécéz magának egy férfit az utcán, és egyenesen nekimegy – úgy tesz, mintha nem vette volna észre

KNUT Mért nem néz maga elé?

FÉRFI Maga mért nem néz maga elé?

KNUT Nem kérdeztem magát!

FÉRFI Maga nekem jött.

KNUT Azt állítja, hogy magának mentem?

FÉRFI Mért, talán nem?

KNUT Mért, talán igen?

FÉRFI Mit akar, hogy rendőrt hívjak?

KNUT Azt próbálja meg!

FÉRFI Rendőr!

KNUT Nekem jön, és rendőrt hív? Asszonyom – látta, mit művelt ez az alak?

FÉRFI Maga megőrült!

KNUT Ne hadonásson az esernyőjével, mert még kiszúrja a hölgy szemét!

FÉRFI Miféle esernyőmmel?

KNUT Azzal a piros pöttyössel!

FÉRFI Piros pöttyös esernyő? Maga teljesen megőrült?

KNUT Rendőr! Piros pöttyös rendőr! Ez az ember meg akart vakítani! Szántsándékkal nekem jött, és a nyakkendőjét a szembogaramba döfte! Rendőr!!!!!!

Torkaszakadtából üvölt, a férfi elmenekül, Knut egyedül marad, öszszegörnyed

A beleim összekunkorodnak, mint a férgek. Lelkem elrohad, és fekete penészgombák terjednek el a bensőmben. *(Előveszi a noteszt)* Ezt minek felírni? *(Elteszi a noteszt)* Ez van. *(Újra előveszi a noteszt)* De el fogom felejteni. Sebaj. *(Elteszi a noteszt)* Inkább ne felejtss el. Ne felejtss el, hogy neked semmit sem szabad elfelejteni. Na, ez például maradhat. *(Előveszi a noteszt és felírja. Fogja a hasát, és öszszegörnyed)*

TIZENNYOLCADIK JELENET
Az idegen házban

Knut találomra becsönget egy lakásba az első emeleten

NŐ, AKI AJTÓT NYIT Ma nincs semmi.

KNUT *(kalapot emel)* Bocsásson meg, kisasszony, hogy ekkora lármával jelentkeztem, segítségemre szolgáljon, ez egy par excellence nagyon éles hangú csengő. Bocsásson meg, kérem.

NŐ, AKI AJTÓT NYIT Mondom, semmi sincs!

Becsukná az ajtót, de Knut az ajtórésbe teszi a lábát

KNUT Ugye itt lakik egy mozgássérült, de nem akarnám megbántani, tehát a legjobb értelemben tessék ezt venni, egy nyomorék úr?

NŐ, AKI AJTÓT NYIT Itt nem lakik semmiféle nyomorék úr!
KNUT Nem? *(Újságot vesz elő a zsebéből, úgy tesz, mintha olvasná, de egy pillanat múlva már kívülről hadarja a szöveget)* Idősebb úr, jó természetű, napi két óra sétáltatásra fölfogadna megbízható, jó erőben levő férfit, óránként negyven óréért. A cím stimmel.

NŐ, AKI AJTÓT NYIT Ez valami félreértés.

KNUT Félreértés? Biztos benne?

NŐ, AKI AJTÓT NYIT A leghatározottabban.

KNUT A leghatározottabban, értem. Ma már a nyomtatott sajtóban sem lehet megbízni. Kérem, bocsásson meg. Nem magam miatt loholok! Szerettem volna egy ismerősömet, egy pártfogoltamat beajánlani önökhöz, már amennyiben önöknél lakik az a nyomorék úr, aki ezek szerint nem lakik önöknél. Wedel Jarlsberg vagyok, a kezeit csókolom, maradok híve. A csengőt olajoztassák meg, kérem!

Az ajtó becsukódik előtt

Hát idáig sülyedtünk, barátocskám? *(Iszik a csapból, öklendezik)* Már a víz sem bírja a gyomromat. *(Az emberek arcába kiabál)* Természetes! Természetes! Terrrrmészetes! Ez nagyon is terrrrrmészetes! Terrmészetesssh! Ez csak természetes! *(Mefogja a nyakkendőjét)* Megvagy! Meg akartál fojtani? Túladoz rajtad, kisapa! *(Leveszi a nagy csokornyakkendőt, megcsókolja, és becsomagolja egy fehér papírlapba)* Így elegánsabb is. Nem igaz? *(Valakitől)* Hány az óra?

VALAKI Öt.

KNUT Ön téved.

VALAKI Hagyjon békén!

KNUT Ennek most mi baja? *(Leül)* Leülök.

TIZENKILENCEDIK JELENET

Az Opland kávéház előtt

KNUT *(nézi az embereket, akik bemennek a kávéházba)* Hol késik?

BANKFIÚ *(jön)* Á, maestro, végre újra megint körünkben?

KNUT Nincs sok időm – a múltkor, emlékszel, mondtad, hogy tetszik a nyakkendőm...

BANKFIÚ Az a gyönyörű, igen.

KNUT Adj egy tízest, neked adom.

BANKFIÚ Ennyire le vagy égve?

KNUT Nem vagyok leégve, de valakinek sürgősen meg kell adnom.

BANKFIÚ Én viszont le vagyok.

KNUT Ötöt adj!

BANKFIÚ Ötöm sincs.

KNUT Nem a kávéházba indultál?

BANKFIÚ Sajnos hitelem van náluk. Neked nincs?

KNUT Hármat adj.

BANKFIÚ Nem három koronám nincs, hanem egy óré se. *(Kifordítja a zsebeit)*

KNUT Nézd meg, milyen gyönyörű. *(Kicsomagolja a nyakkendőt)*

BANKFIÚ Tényleg gyönyörű. Meg fogod bánni.

KNUT Tudod, mit? Kölcsönadom. Néhány napig nálad lesz, meglátod, meg fogod szeretni, és amikor lesz pénzed, akkor kifizeted. Na?

BANKFIÚ Nem. Nem fogadhatom el.

KNUT Most már én ragaszkodom hozzá! *(A Bankfiú kezébe nyomja a nyakkendőt)*

Egy pincér jön ki a kávéházból, Knuthoz lép

PINCÉR De jó, hogy megláttam, Pedersen úr!

BANKFIÚ Szia, Leó, folyik már bent a biliárdparti?

PINCÉR Még nem kezdtek el.

KNUT *(a pincérnek)* Úr, úr! Mit akar?

PINCÉR Levele van, Pedersen úr.

KNUT Ugyan már.

PINCÉR Öllókéz hozta.

KNUT Add ide! *(Kikapja a kezéből, olvassa)* „Remek kis cikk,

csak néhány kis változtatás kell, határozottan tehetséges írás, holnap megjelenik, 10 korona!” Hurrá!

BANKFIÚ Pénz áll a házhoz. Nem tudnál kölcsönadni?

KNUT Holnap, majd holnap – holnap enyém a világ! *(El)*

BANKFIÚ A nyakkendő!

KNUT *(vissza)* Tartsd meg!

BANKFIÚ Minek?

KNUT Semmi, csak az egész vagyonom, momentán. *(El)*

BANKFIÚ Kicsit bolond.

PINCÉR Kicsit nagyon.

És bemennek a kávéházba

HUSZADIK JELENET

A pad. Esik az eső. Knut a padon alszik

RENDŐR Nem zavarja, hogy esik az eső?

KNUT *(kezét előretartja)* Tényleg... Nahát.

RENDŐR Keljen föl.

KNUT *(vacogva)* El vagyok ázva.

RENDŐR Azt látom. Pattanj már. Eredj haza.

Knut elindul, de a kalapja a földön marad

Ezt itt hagyod, te kelekótya? Majomparádé. *(Némi undorral nyújtja felé a kalapját)*

KNUT *(méltósággal átveszi)* Nekem is volt egy olyan érzésem, hogy mintha hiányozna valami... Őszinte hálám, biztos úr, legmélyebb, legőszintébb hálám, jóccakát! *(Elindul valamerre, megtorpan)* A kurva isten bassza meg, minek nevezett ez engem? Azt mondta, majomparádé? Egy rendőr? Elkapom, és kitaposom a belét!

RENDŐR *(visszajön)* Valami baj van?

KNUT Elvesztettem a kapukulcsomat. Egy rohadt istálló fölött, egy bádogosműhelyben lakom.

RENDŐR Ha elvesztette a kapukulcsát, miért nem megy szállodába? Ott majd kialussza magát.

KNUT Boldogan mennék, de sajnos nem mehetek. Nincs pénzem. Tudja, biztos úr, egész éjjel egy kávéházban dorbézoltam.

RENDŐR Akkor menjen el a rendőrsre, és jelentse be, hogy hajléktalan.

KNUT Nahát, hogy ez nekem nem jutott eszembe?!

HUSZONEGYEDIK JELENET

Rendőrőrs

ÜGYELETES Neve?

KNUT Tangen. Andreas Tangen. Betűzzem?

ÜGYELETES Egy pillanat.

KNUT T, mint téboly, a, mint alkohol, n, mint neurózis, g, mint gonorrhea, e, mint epilepszia, n, mint nagynéni.

ÜGYELETES Foglalkozása?

KNUT Újságíró.

ÜGYELETES És melyik lap munkatársa, Tangen úr?

KNUT A Morgenbladetnek szállítok rendszeresen cikkeket.

ÜGYELETES Anyja neve?

KNUT Muszáj?

ÜGYELETES Nem. Ki is hagyhatjuk, Tangen úr.

KNUT Bevallom, ma éjjel egy kicsit eláztam...

ÜGYELETES Azt le se tagadhatná, Tangen úr.

KNUT Egy kicsit beugrottam a nagybögőbe...

ÜGYELETES Van ez így, Tangen úr. Ha hiszi, ha nem, én is voltam fiatal. Sven, vezesd föl az újságíró urat a különszobába.

KNUT Mi ez, szálloda?

ÜGYELETES Ez egy első osztályú szálloda, Tangen úr. Jó éjt! És szép álmokat.

Sven fölvezeti Knutot a cellába

KNUT Ez egy cella.
SVEN Cella. De használaton kívül.
KNUT Rám zárják?
SVEN Így van.
KNUT És a kulcs?
SVEN A kulcs az nálam lesz.
KNUT És ha kopogok?
SVEN Azt nem fogom hallani.
KNUT És ha dörömbölök?
SVEN Sajnos azt sem. Ki kell bírnia reggelig.
KNUT Kibírom én! Hajaj!
SVEN Figyelmeztetem, hogy a villany csak tíz percig ég!
KNUT Aztán lekapcsolják?
SVEN Aztán le. (Él)

Knut berendezkedik. Leveti ázott zakóját, nadrágját, cipőjét, mindent gondosan elrendez, és bebújik az ágyba

KNUT *(nyelni kezd)* Talán a nyál. Ha mind lenyelem a nyálamat, amit a számmal megtermelek, akkor egy idő után megtelik a gyomrom ezzel a langyos izével, és nem leszek többé éhes! Hogy erre eddig nem jöttem rá! *(Nyeli a nyálát)* A testem eteti testemet.

A fény elalszik. Teljes sötétség. Fölpattan, és jobbra-balra hadonászik, mint egy boksoló

Csihi és puhi, bimm és burmm, paff-piff-puff! Bang! Schlaf, Kindchen, schlaf, dein Mutti ist kein Schaf... Nem bírom ki... Ki akarok menni! *(Öklével üti a homlokát)* Te varangy, te utolsó kitépett lábú sánta pók, te magatehetetlen roncs, te nyálás, önsajnáló, szenilis, tehetségtelen, nagyképű, impotens, kihűlt szívű, tahó, pahó, kahó... kuboaa... *(Lépéseket hall a folyosóról, vadul dörömböl, de nincs válasz. Egyszer csak felnevet)* Úgy látszik kitaláltam egy új szót!!! KUBOAA! KUBOAA! Micsoda nyelvi kincs! Kis barátom, alkottál egy új szót! Isten vagy! KUBOAA! *(Kacag, mint az örült, aztán suttogva mondja)* Ezt most nem tudom felírni. KUBOAA. Egy szó, az én édes gyermekem! Mondd, mit jelentesz, drága KUBOAA? Isten? Nem pazarollak Istenre, nem én. És ne légy a Tivoli, ne légy tenyészvásár. Se marhavásár! Se böllerverseny! Se kígyónesz a fűben. Ne legyél hangutánzó, semmiképp se legyél hangutánzó! *(Csönd)* Ez a szó nem hagy aludni! Azt már tudom, hogy mi nem lehet, de a fene se tudja, hogy valójában micsoda! *(Saját karjába csíp)* Mellékes, mellékes! Nem fontos! Fő, hogy megvagy. KUBOAA. Lehet, hogy valami lelkiállapot, valami érzés. Egyértelmű! Mi? Kötőpamut? Te is itt vagy? Menj a fenébe! Én találok ki, olyan jelentést adok neked, amihez kedvem van. És ha jól emlékszem, eddig még nem nyilatkoztam! *(Kiugrik az ágyból, vakon tapogatózva megkeresi a csapot és iszik, sokat iszik – nyeldekli a vizet. Mozdulatlanul fekszik egy darabig)* Csak ez a sötétség ne lenne! *(Kizuhan az ágyból)* Ez a halál! Most halsz meg! *(Csönd)* Megőrültem? *(Csönd)* Hajléktalan miniszterelnök-ként különszobát kaptam. *(Mindenféle hangokon)* Miniszterelnök úr, von Tangen, hajlékügyi miniszter vagyok. Ejnye-bejnye, otthon felejtettük a pénztárcánkat? Megengedi miniszterelnök úr, hogy lefektessem? *(Lefekszik a priccsre, mintha valaki lefektetné, de rögtön felkel, öltözködni kezd, majd hirtelen összegörnyed)* Valahol itt kell lennie a krumplinak! *(Négykézlábra áll, tapogat)* Ide tettem, az ágy lábához... *(Mászik négykézláb a cellában)*

ÜGYELETES *(rányit)* Mondja, újságíró úr, hogy aludt? Lenne szíves ezt aláírni?

KNUT Ilyen jól még életemben nem aludtam. Csak most félek, hogy kikapok otthon.

ÜGYELETES Az asszonytól?

KNUT Tudja, hogy van ez.

ÜGYELETES Ifjúság, bolondság. És mondja, Tangen úr, ebédjegyet nem kér, mint a többiek? Nem éhes?

KNUT Én? Egyáltalán nem. Egy csöppet sem. És mit adnak?

ÜGYELETES Talán egy kis borsófőzeléket, hússzafttal és egy szelet kenyérrel.

KNUT Minek egyem el más elől? Isten önökkel. Remek ez a szálloda, ajánlani fogom a barátainknak.

HUSZONKETTEDIK JELENET

Rakparton

KNUT Az éhség újra belém csikart, gyomromba kapott, megrázott, és fájdalmas szúrásokkal zaklatott. Az volt a szerencse, hogy találtam egy faforgácsot az utcán: tiszta volt, friss, fenyőillatú. *(Előveszi, megnézi, beteszi a szájába, rágja)*

SÜTEMÉNYESKOFA Kalácsot, fánkot, pitét tessék! Kalácsot, fánkot, lekváros buktát tessék!

KNUT Pfuj, mért nem szellőztetnek itt! Az egész rakodópartnak ocsmány mézeskalácsillata van! *(Magszólít egy ott állógáló urat, aki éppen vett valamit a Süteményeskofától)* Uram, nem gondolja, hogy közcsendháborítás?

A Férfi riadtan néz rá, még rág, nem tud beszélni, és ott akarja hagyni

Rosszul van? Segíthetek?

A Férfi egy pillanatra megáll

Uram, nem fejthetem ki önnek a véleményemet, mely szerint a sütemények illata közorrrháborításnak minősül?

FÉRFI *(végre lenyelte, amit eszik)* Elnézést, én nem állítottam ilyet, nem is értem...

KNUT Mit képzél rólam, tisztelt uram?

FÉRFI Nem akartam megbántani.

KNUT Az orr van olyan fontos szerv, uram, mint a fül, ezt jegyezze meg magának!

SÜTEMÉNYESKOFA Kalácsot, fánkot, pitét! Kalácsot, fánkot, mákos-habost tessék!

KNUT Már csak egészségügyi és higiénikus szempontokat figyelembe véve is, nem beszélve az antropológiáról!

SÜTEMÉNYESKOFA Kalácsot, mézest, pitét! Kalácsot, fánkot, diós kiflit!

FÉRFI Elnézést kérek, de nem vagyok idevalósi. Ma érkeztem...

KNUT Ha nem idevalósi, akkor nem is zaklatom tovább. Viszont ha akarja, elkísérem egy kis városnézésre.

A Férfi futva menekül

Most mi van...?

HUSZONHARMADIK JELENET

A fonalboliban

KNUT Jó napot.

SEGÉD Jó napot. Mit parancsol?

KNUT A főnök bent van?

SEGÉD Nyaral kedves nejevel, északon. Mit parancsol?

KNUT Akkor a felesége sincs bent?

SEGÉD Nem, mert ő meg a főnökkel nyaral, északon.

KNUT Látom, nagyon szép fonalaik vannak.

SEGÉD Azt én is látom. Parancsol valamit?

KNUT Adjon kölcsön harminc órét.

SEGÉD Úgy érti, vegyem ki a kasszából?

KNUT Kölcsön.

SEGÉD Úgy érti, raboljam ki a saját boltomat?

KNUT Csak harminc óre.

SEGÉD Magának lehet, hogy csak, de nekem egy kanyim sincs.

Nézzen ide. *(Kihúzza a két zsebet)*

KNUT Egy óra múlva megadom!

SEGÉD Egy óra múlva? És mért nem tud addig várni?

KNUT Éhes vagyok.

SEGÉD Én is.
 KNUT Kérem.
 SEGÉD Mást nem parancsol?
 KNUT Visszajövök, és felvásárolom a fél boltot.
 SEGÉD Várjuk szeretettel.
 KNUT Úgy látom, nem jön senki.
 SEGÉD Dolgom van, kérem, ne tartson fel.
 KNUT Ne zavartassa magát.
 SEGÉD Viszontlátásra!
 KNUT Rohadt rabszolga! (El)

HUSZONNEGYEDIK JELENET A Zalogosnál

KNUT Legyen szíves, adjon a szemüvegemre egy fél koronát.
 Néhány nap múlva okvetlenül kiváltom.
 ZÁLOGOS Mi? Erre az acélkeretesre?
 KNUT Erre.
 ZÁLOGOS Erre nem adhatok.
 KNUT Tudom. Csak tréfáltam. Viszont hoztam egy takarót. Már régóta nem használok, úgy gondoltam, ön esetleg megveszi.
 ZÁLOGOS Ne haragudjon, de ez a takaró rongyos is, rojtos is, foltos is, lyukas is.
 KNUT Ez a rosszabbik oldala! A másik oldala sokkal jobb!
 ZÁLOGOS Viccel?
 KNUT Igen.
 ZÁLOGOS Ne erőltesse.
 KNUT Huszonöt?
 ZÁLOGOS Mondom, még ingyen sem!
 KNUT Most mért olyan ideges?
 ZÁLOGOS Nem tudok róla, hogy ideges lennék.
 KNUT Egy takaró, ennyi.
 ZÁLOGOS Tudom. (Elfordul)
 KNUT (végignézi magán) Né, a gombok! Ezek a gyönyörű gombok! Úgy csillognak, mint a pénzérmék. (Előkapja a tollkését, levágja a gombjait, és a tenyerén nyújtja a Zalogos arca elé) És ez? Kabátgomb. Színgyöngyház.
 ZÁLOGOS Gombok?
 KNUT Nem adna néhány órét értük?
 ZÁLOGOS Ezekért a gombokért?
 KNUT Csak egy szivarra valót, vagy amennyit gondol.

A Zalogos nevet

Bélyegre kell. Hogyan küldjem el életbevágóan fontos leveleimet? Nem alkudozom: megelégszem egy öt- vagy tízórás bélyeggel.
 ZÁLOGOS Az én türelmemnek is van határa, tisztelt uram.
 (És újra írni kezd)

HUSZONÖTÖDIK JELENET Az utcán

ISMERŐS Pedersen, te vagy az? Mi bajod, öreg? Mit csináltál odalent?
 KNUT Üzleti ügyek. Amint látom, te is oda készülsz.
 ISMERŐS Úgy van. Mit vittél neki?

Knut némán odanyújtja a gombjait

Te szerencsétlen! Hát idáig jutottál?
 KNUT Jó éjt.
 ISMERŐS Várj egy percet.
 KNUT De csak ha sietsz. Dolgom van.
 ISMERŐS Persze hogy sietek. Látod ezt az órát? Nézd meg jól, mert utoljára látod. Most viszem le. No, gyere. Te kiéhezett öreg. Itt neked is leesik öt korona.

VÉGE AZ ELSŐ RÉSZNEK

MÁSODIK RÉSZ

ELSŐ JELENET Utván

KNUT Bocsánat, kisasszony, keres valakit? Már harmadszor látom itt. Segíthetek valamiben?
 YLAJALI Nem is tudom...
 KNUT Nézze, ebben a házban nem lakik senki, csak három-négy ló meg én. Egyébként ez istálló és bádogosműhely. Kit keres?
 YLAJALI Nem keresek senkit. Csak állok. Mért, nem szabad?
 KNUT Nem iszik meg velem egy pohár forralt bort valahol? Ha már ilyen szépen hull a hó...
 YLAJALI Nem, nem, köszönöm! Lehetetlen!
 KNUT Nem ülne be velem valahová?
 YLAJALI Ha akar, egy darabon elkísérhet. Ebben a sötétben félek egyedül...
 KNUT Milyen különös maga!
 YLAJALI Mért?
 KNUT Fél a sötétben, és mégis itt áll a sötétben.
 YLAJALI Talán nem szabad?
 KNUT Hogyne lenne szabad.
 YLAJALI Éjfél előtt nem tudok elaludni.
 KNUT (félre) Ylajali! (Hangosan) Én sem!
 YLAJALI Ilyenkor járok egyet.
 KNUT Hol lakik?
 YLAJALI Fent, a Szent Olaf téren.
 KNUT Az nincs is messze. Önbe karolhatok?
 YLAJALI Inkább ne. Istenem, nem fázik ebben a kiskabátban?
 KNUT Dehogy fázom! Volt már az állatkertben?
 YLAJALI Még nem. Érdekes?
 KNUT Dögunalom.
 YLAJALI Most már hamarosan otthon leszek.
 KNUT Nem akarok kíváncsiskodni, de nem árulná el a nevét, mielőtt elbúcsúzunk? Nem hajtaná föl a fátylát egy pillanatra, hogy láthassam?
 YLAJALI Már látott egyszer.
 KNUT (félre) Ylajali!
 YLAJALI Egy fél napig a nyomomban volt. Egész hazáig kísért. Mondja, részeg volt?
 KNUT Igen! Sajnos akkoriban mindig részeg voltam!
 YLAJALI Ne jöjjön tovább. Köszönöm, hogy idáig elkísért. Kérem, most már forduljon vissza. Még megfázik.
 KNUT Többé nem láthatom? Nem emelné föl a fátylát egy pillanatra? Csupán egy pillanatra.
 YLAJALI Nagyon szeretné?
 KNUT Könyörgöm!

Ylajali fölemeli a fátylát

(Félre) Ylajali! (Megcsókolja a lány homlokát)
 YLAJALI Kedden este ugyanitt. Nyolckor.
 KNUT Kedden! Köszönöm!
 YLAJALI De azért ne gondoljon rosszat rólam!
 KNUT Ma milyen nap van?
 YLAJALI Nem tudja, hogy ma milyen nap van? Szombat.
 KNUT Akkor csak három nap!

Ylajali el

És megengedte, hogy megcsókoljam!
 KIÁLTÁS Emma! Emma!
 KNUT Az egész utca forró gőzökkel teli mocsárra emlékeztet.

Vad macskanyávogás. Jön egy kurva

Jó estét!
 KURVA Jó estét!
 KNUT Merre, merre?
 KURVA Amerre visz a szél. (Knutba karol) Mehetünk!
 KNUT (pár lépés után kiszabadítja a karját) Csakhogy, drágám, nekem egy örém sincs.

KURVA Ne hazudj.
 KNUT Istenbizony.
 KURVA Akkor mit akarsz? *(Végigtapogatja Knut zsebeit)* Hülye!
 KNUT Jó éjszakát!
 KURVA Várj! Aranykeretes a szemüveged?
 KNUT Nem.
 KURVA Akkor menj a picsába! *(El, vissza)* Azért velem jöhetsz, ha akarsz.
 KNUT Ingyen?
 KURVA Most már én akarom, hogy elkísérj!
 KNUT De mért? Amúgy is dolgom van.
 KURVA Hazudsz. Nem tetszem neked?
 KNUT De, nagyon tetszel.
 KURVA Hazudsz.
 KNUT Mért hazudnék?
 KURVA Akkor gyere.
 KNUT Hogy hívnak?
 KURVA Marie.
 KNUT Marie a neved? Ma este minden lányt Marie-nak hívnak?
 KURVA Mit akarsz?
 KNUT Figyelj rám, Marie. Nem képzeled, hogy esténként kijárok lányokra vadászni? Ekkora aljasságot csak nem feltételezhetél rólam, Marie. Tettem akár egy kétértelmű megjegyzést? Csak azért szólitottalak meg, csak azért követtelek, hogy megállapítsam, meddig mész el.
 KURVA Hogy meddig megyek el?
 KNUT Gunnar Bull Gundersen a nevem. Lelkész vagyok. Az Ullevaal úti lelkézlakban megtalálasz, déli tizenkettő és délután négy óra között, minden hétköznapon. Jelentkezz nálam, gyermekem. Jó éjt, Marie. Menj, s ne vétkezz többé.
 KURVA Jó éjt, atyám. *(El)*
 KNUT Megmentettem egy bukott lelket! Ezt megírom! Csak gyertyám volna! Akkor be tudnám fejezni a cikket. Sebaj, itt egy gázlámpa! *(Előveszi a papírjait, és állva ír a gázlámpa alatt. Megkeresi a pontot, ahol legjobb a fény)* Ez az! Itt lesz jó. *(Ír)*

A távolból egy rendőr figyel, lassan közeledik hozzá

Így nem lehet dolgozni!
 RENDŐR Mit csinál itt, fiatalember?
 KNUT Én? Semmit. Készülök a holnapi peremre. Ügyvéd vagyok, a vádiratot írom.
 RENDŐR Az utca közepén?
 KNUT Ez magának az utca közepe?
 RENDŐR Mért nem otthon írsz?
 KNUT Mert nincs gyertyám.
 RENDŐR Akkor vegyen egyet. *(El)*
 KNUT Könnyű mondani.

MÁSODIK JELENET *A boltban*

A boltossegéd, amint meglátja Knutot, odatesz egy cipőt és három szem krumplit elé a pultra

KNUT Most nem krumpliért jöttem. Most egy gyertya kellene!
 SEGÉD *(visszaveszi a cipőt)* Milyen gyertyát parancsol?
 Templomit, otthonit, kétórásat, négyórásat?
 KNUT Otthonit.
 SEGÉD Máris, parancsoljon, kitűnő gyertya, olyan lassan ég, múltkor egy kuncsaft egy hétig használta, napi egy órán át, tessék parancsolni... Vagy még egyet? Vagy valami mást tetszik parancsolni? Jött remek szardíniánk, van petróleumlámpa is, esetleg sót, cukrot parancsol?

Knut hallgat

Jaj, de bolond vagyok. Úgy látszik, máshol van a fejem. A viszszajáró. Persze. Persze. Mennyit is kaptam, öt koronát? Máris adom, az összesen négy nyolcvanöt, és legyen máskor is szerencsénk.

Knut hallgat, nem veszi el rögtön a pénzt

(Azt hiszi, Knut beszélgetni akar) Úgy látszik, itt a tél!
 KNUT Hm. Csakugyan itt van. Tényleg itt van. Mostanáig egy csöppet sem sietett. De mintha most már valóban itt volna.
 SEGÉD Kétszer is el kellett lapátolnom a havat a bolt előtt.
 KNUT Sokáig nyitva vannak. *(Elveszi a pénzt)*
 SEGÉD Az.
 KNUT Viszlát, jó éjt! *(Elindul kifelé)*
 SEGÉD Jó éjt! *(Aztán)* A gyertyát! A gyertyát itt ne hagyja, jóember!
 KNUT Csak azt hagyom itt, amiért jöttem.
 SEGÉD Legyen máskor is szerencsénk!
 KNUT *(hallótávolon kívül)* Legyen máskor is ilyen szerencsém.
(Kis szünet után) Gyere, has, most megetetlek. Legalább neked legyen jó!

HARMADIK JELENET *Kisvendéglőben*

PINCÉRNŐ Parancsol?
 KNUT Egy bifszteket! Zöldborsófőzelékkel és sült krumplival!
 PINCÉRNŐ Egy bifszteket! Zöldborsófőzelékkel és sült krumplival! *(El)*
 KNUT Tehát ma elkövettem az első igazi gazságot, az első igazi lopást. *(Fennhangon)* Mikor kapom már azt a bifszteket!
 PINCÉRNŐ Rögtön! *(És hozza)*
 KNUT Mennyi?
 PINCÉRNŐ Harminckét öre.
 KNUT Érdekes összeg.
 PINCÉRNŐ Hú, de éhes!
 KNUT *(egy marék aprópénzt nyom a pincérnő markába, és habzsolni kezd)* A maradékon vegyen egy házat.
 PINCÉRNŐ Kedves egészségére! *(Elteszi a pénzt, de nem megy el)*

Knut zabál, rágás nélkül nyel, úgy tépi a húst, mint egy emberevő. Főlnéz a Pincérnőre

KNUT Tartozom még valamivel?
 PINCÉRNŐ Nem inna valamit? Egy pohár sört, vagy amit óhajt.
 KNUT *(vadul eszik, felnéz, a fejét rázza)* Nem, köszönöm.
 PINCÉRNŐ Parancsoljon velem... ha tetszik, ráadásnak... Itt lakom, az emeleten. Van egy hátsó lépcső...
 KNUT *(megnézi a Pincérnőt – közben már be is habzsolta az egész tálat)* Köszönöm! Majd legközelebb, ha megint eljövök. *(És kitoront – kint az utcán szinte azonnal öklendezni kezd. Továbbhalad, de újra meg újra le kell görnyednie)* Miféle tüzes, sístergő sátán átka alatt nyögök! *(Odamegy egy kirakat előtt bábmészködő férfához)* Mondja, jó napot, ne haragudjon, hogy zavarom – ön mivel táplálna egy régóta éhező embert?
 FÉRFI Úgy hallottam, hogy a tej segít. A forralt tej.
 KNUT Köszönöm, köszönöm! A tej nyilván segít, a forralt tej! *(Kifelé)* Bementem egy kávéházba, forralt tejet rendeltem, habzsolva szívtam minden csöppjét... *(Azonnal előkapja a noteszt, és felírja)* Habzsolva... *(Felnéz)* Megyek, veszek magamnak egy mellényt! Mégse járja, hogy ne vethessem le a kabátomat, ha nővel vagyok.
 ISMERŐS Hé, Pedersen!
 KNUT *(felre)* Hát mindig szembejön valaki?
 ISMERŐS Gyere, fizetek neked egy pohár sört. De siess, mert nem érek rá. *(Leülnek)* Mondd, öregem, miféle nővel sétáfkáltál a Szent Olaf téren? Láttam, megcsókolta! Két korsó sört, s'il vous plait! Nem is nővel, bocsánat, hölgygel. Ki volt az?
 KNUT A menyasszonyom.
 ISMERŐS Na ne! Ugye csak ugratsz?
 KNUT Már mért ne lehetett volna a menyasszonyom?
 ISMERŐS Én nem mondtam, hogy nem lehetett volna a menyasszonyod. Csak épp nem volt a menyasszonyod.
 KNUT Tegnap megkértem a kezét.
 ISMERŐS Emelem poharam... *(Emeli a sört)* ...az emberi hülyeségre! És a Szent Olaf téri menyasszonyokra! Mikor lesz az elhálás?

KNUT Még várunk egy kicsit.
 ISMERŐS Ne is kicsit várj, öregem, hanem jó sokat. Néhány évet még várj. Hogy nézel ki? Így akarsz megnősülni? Ez az egyetlen ruhád!
 KNUT Most készül a másik.
 ISMERŐS Na, vigyázz magadra, te kis huncut! Most rohanok. (El)

NEGYEDIK JELENET *Jótekonyság*

SÜTEMÉNYESKOFA Kalácsot, fánkot, pitét! Kalácsot, fánkot, lekváros buktát!
 KNUT (*odamegy a Süteményeskofához*) Tessék! Ezt tegye el. (Az összes pénzt a kofa pultjára dobja)
 SÜTEMÉNYESKOFA Hogyan? Mit parancsol?
 KNUT Tartsa meg, anyó! Vegyen rajta az unokájának egy babát! Vagy egy ólomkatonát!
 SÜTEMÉNYESKOFA Tessék?
 KNUT Ezt csinálja utánam valaki! Tovajból szent lettem egy perc alatt! Ezt csináljátok utánam! Drágám, nem tolvaj a vőlegényed, de nem ám! (*Odaint egy vén hordárt*) Hordár!
 HORDÁR (*odapenderül*) Parancsol? (*Nézi, hogy mit kell szállítani*)
 KNUT (*a Hordár vállára teszi a kezét*) Tudja, hány éves vagyok, öregapó? Huszonkilenc! Huszonkilenc! (*Erősen megrázza a Hordár kezét, aki csak bámul*)

ÖTÖDIK JELENET *Konflis*

Felpattan az egyik ott álldogáló konflisba

KNUT Vár valakit?
 KOCSIS Én? Senkit.
 KNUT Akkor hajtson az Ullevaal út 37-be!
 KOCSIS Ullevaal út 37-be?
 KNUT Hajtson már. Mért nem indul? Beteg a gebéje, vagy mi van?
 KOCSIS Nem beteg az. És nem is gebe.
 KNUT Akkor csördítsen már oda az ostorával!
 KOCSIS Azt majd én eldöntöm, hogy mikor csördítek.
 KNUT Ullevaal út! Mi van? Nem ismeri Kristianiát? Nem tudja, hogy hol az Ullevaal út? Adjak egy térképet?
 KOCSIS Már hogye tudnám! Itt a fejembe az egész.
 KNUT Akkor irány az Ullevaal út. De ne már a fejében menjen oda. Ha nem, hát nem. Átszállok egy másikhoz.
 KOCSIS Nem ingyen van az.
 KNUT Talán azt gondolja, hogy én ingyen gondoltam?
 KOCSIS Nem gondoltam én semmit.
 KNUT Akkor usgyi.

Elindulnak

Micsoda csigatempó. Hajtson már!
 KOCSIS Azt majd én eldöntöm, hogy milyen gyorsan menjünk.
 KNUT Én fizetek, hajtson!
 KOCSIS Nem akarom, hogy tüdőgyulladást kapjon a lovam.
 KNUT Azt akarja, hogy én kapjak tüdőgyulladást? Azt akarja, hogy én kapjak tüdőgyulladást?
 KOCSIS Megérkeztünk.
 KNUT Már?
 KOCSIS Nézze, ott az utcatábla. Tud olvasni?
 KNUT És a 37-es szám?
 KOCSIS Az a másik oldalon van.
 KNUT Akkor forduljon át a másik oldalra. És várjon a ház előtt.
 Mindjárt jövök!
 KOCSIS Előbb fizessen.
 KNUT Mondom, hogy mindjárt jövök!
 KOCSIS Na persze. Bermegy az egyik oldalon, és kimegy a másikon. Ezt már ismerem.

KNUT Milyen romlott, gonosz ember maga! Ez nem is átjáróház.
 KOCSIS Akkor siessen.

Knut berohan, de már jön is vissza. Felpattan a kocsira

KNUT Nincs otthon. Irány a Tomte utca 11.
 KOCSIS Ki nincs otthon?
 KNUT Mi köze ahhoz magának. Kierjulf. Ismeri? Joachim Kierjulf.
 KOCSIS Az meg ki?
 KNUT Indulna már, lesszives? Élet-halál kérdése. Egyébként gyapjúkereskedő.
 KOCSIS Az, aki mindig világos felöltőt visel, és bordó kalapot?
 KNUT Világos felöltőt és bordó kalapot?
 KOCSIS Nem vörös a haja?
 KNUT (*maga elé*) A kocsisnak teljesen igaza van. Kierjulfnak vörös a haja. (*Kiáltja a Kocsisnak*) Mi az, hogy vörös? Lángvörös!
 KOCSIS Ó, azt vittem már! Vasból van a sétapálcája.
 KNUT Az már igaz, hogy vasból van a sétapálcája. Nem tudna gyorsabban hajtani?
 KOCSIS Tilos. Nem akarok balesetet. Látja azt a rendőrt?
 KNUT Azt?
 KOCSIS Azt.
 KNUT Amelyik a 69-es számot viseli?
 KOCSIS Azt. Az engem megbírságol.
 KNUT Gázolja el.
 KOCSIS Megérkeztünk.
 KNUT Mindjárt jövök.
 KOCSIS Most már legyen szíves fizetni.
 KNUT Nem szégyelli magát, azzal gyanúsít, hogy nem akarok fizetni? (*Leugrik a kocsiról*) Á, itt van kiadó szoba. Mennyi maguknál a kiadó szoba?
 HÁZIASSZONY Napi 15 öre. Utcára néző.
 KNUT Remek, kiveszem! Remélem, nincs poloskájuk.
 HÁZIASSZONY De előre kell fizetni. Azt se tudom, mi az, egy poloska.
 KNUT Mondja, az a másik utca, az a Vognmand utca? Oda is van kijárat?
 HÁZIASSZONY Van.
 KNUT Nagyszerű. (*Elindul a Vognmand utca irányába*) Este jövök és kiveszem! Lavór van a szobában?
 HÁZIASSZONY Nem magára vár az a kocsi? Nem arról szállt le?
 KNUT Az? Már hogy várna rám?
 HÁZIASSZONY Akkor kire vár?
 KNUT Fogalmam sincs. Kezicsókolom, este jövök. Addig ne hogy kiadja valaki másnak!
 HÁZIASSZONY Hát nem ígérem meg!
 KNUT Mért, nem hisz nekem?
 HÁZIASSZONY Dehogynem hiszek. Már hogye hinnék. De leginkább a szememnek hiszek.
 KNUT Na, azt jól teszi. (El)

HATODIK JELENET *A fűszeresnél*

SEGÉD Most meg esik! Az előbb havazott, most meg esik. Egy jég lesz az utca.
 KNUT Nem azért jöttem, hogy az időről fecsegek! Nem tudja, hogy becsaptam? Visszajárót adott, pedig én nem is adtam pénzt magának. Fogtam, és szépen besöpörtem az egészet.
 SEGÉD (*suttogja*) Halkabban!
 KNUT Mi van, mitől fél?
 SEGÉD Meghallhatják!
 KNUT Kicsoda?
 SEGÉD A főnököm!
 KNUT Érdekel is az engem!
 SEGÉD Ez aljasság volt öntől.
 KNUT Hátrább az agarakkal, tisztelt uram. Még nem sülyedtem olyan mélyre, mint amennyire maga, maga törpe fűszer-

reslélek, képzele! Azt gondolja, megtartottam magamnak?
Annál én becsületesebb vagyok.
SEGÉD Hát akkor mit csinált vele?
KNUT Úgy nézzen rám, hogy én sose feledkezem meg a szegényekről... Az utolsó óráig odaadtam egy öregasszonynak.
SEGÉD De miért nem hozta vissza?
KNUT Na de mit szőtt volna a főnököd, he, ha én most öt koronákat dugdosnék oda neked?
SEGÉD Nem kellett volna látnia.
KNUT Már hogyne kellett volna! Épp most magyarázom el túrelmesen, mi történt, te meg itt hálátlankodsz, mint egy kutya, visszabeszélsz, és egyáltalán nem akarsz velem kibékülni. (El, vissza) Hát mosom kezeimet! Menj a pokolba! Jó éccakát! (Kicsit kijózanodva, egyedül) Valamit akkor is enni kellene!

HETEDIK JELENET

A mézsárosnál

Knut úgy tesz, mintha volna egy kutyája

KNUT Daisy, nyugton maradj! El ne fuss nekem! Nézzenek oda. Daisy! Megharagszom!

A Mézsáros feje megjelenik a pult fölött

Ne rángass, Daisy, megőrültél? (Leguggol, és utánozza a kutya ugatását) Daisy, nagyon megharagszom. Tessék leülni a fenekedre, különben elverlek. Mindjárt kapsz egy szép csontot a hentes bácsitól, csak ne mássz rám. (Felszól a Mézsároshoz, akinek a feje előbukkan) Jó napot, összesároz ez a dög.

A Mézsáros csak néz

Különben nagyon rendes kutya. (Úgy tesz, mintha Daisy elrágatná, és aztán visszajön) Ha volna egy csontja...

MÉSZÁROS Van, mért ne volna.

KNUT Legyen szíves, adjon egy csontot! Csak egy csontot! Fölösleges, hogy mócsing is legyen rajta. Csak hogy betömjem a bestia száját!

MÉSZÁROS Itt van, la. (És egy nagy csontot ad Knutnak)

KNUT Hálásan köszönöm! De tényleg! Örök hálám!

MÉSZÁROS Ne köszöngesse! Vigye, oszt annyi.

KNUT Miért ne! Ez igazán kedves volt öntől!

Nekiesik a csontnak. Nem ízlik. Rögtön hányni kezd. Újra próbálkozik. Megdühödik, marcangolja a húst, erőszakkal lenyeli. Úgy hullanak a könnyei, hogy összekeveri a csontot. Hány, káromkodik és fál. Tombolva a kapuhoz vágja a csontot, karmolásra görbíti ujjait

Kimondom, egek szent Baálja, hogy nem vagy, de ha vagy, úgy megátkozlak! Most mindörökre elfordulok tőled, mert rosszkor látogattál meg! Tudom, hogy meghalok, mégis kicsúfollak! Végeztünk egymással! Most elhallgatok, megtagadlak! (Csaponganak a gondolatai) Mibe kerülne, ha erre a nyomortelepre telepítenék a Földrajzi Intézetet? Úgy hetven-hetvenkétezer koronába! Csinos összeg. Mennyi pénzem lehetne, ha sikerülne teljesen átrendeznem Kristianiát a fejemben! Csak a kamataiból vígan meg tudnék élni! (Megretten) Ki jön ott? Nincs hova elbújni. Már meglátott.

A Szerkesztő jön, sétatálcával, kis bőrönddel, kalapban

Lásson csak meg nyugodtan. Hadd lássa meg, hogy hogy nézek ki! (Hangosan, kalaplevéve köszön) Hódolatom, főszerkesztő úr! Hogyhogy ilyen egzotikus tájékon?

SZERKESZTŐ Maga az, Pedersen? Tényleg elgázolta egy szekér a piactéren?

KNUT Ó, semmiség, csak egy kis karcolás. Csak a cipőm talpa vált le, és szétzúzta a kisujjamat, igazán nem számít.

SZERKESZTŐ Mért nem figyel oda, Pedersen? Még mindig olyan szórakozott?

KNUT Állandóan írok a fejemben, főszerkesztő úr, ez a baj. És semmit sem tudok befejezni.

SZERKESZTŐ Hát fejezze be, és hozza be a jövő héten, Pedersen.

KNUT Egészen biztosan befejezem, kizárt dolog, hogy ne fejezzem be.

SZERKESZTŐ És hogy fog megélni addig?

KNUT Ó, én a jég hátán is. Az ég madarai...

SZERKESZTŐ Jöjjön csak közelebb. Mellénye sincs? Mért nem vesz magának egy mellényt?

KNUT Nem szeretem a mellényt. Szorít.

SZERKESZTŐ Akkor vegyen bővebbet.

KNUT Engem az is szorít.

SZERKESZTŐ Mi van az ég madaraival?

KNUT Tény, hogy ma még nem ettem, de kutyaharapást szőrivel.

SZERKESZTŐ Ehen akar halni? (Nyúl a pénztárcája felé, és átad neki egy tízkoronást) Tessék.

KNUT Ezt nem fogadhatom el... Ez túl sok...

SZERKESZTŐ Vegye már el! Mindjárt megy a vonatom! Nem akarom maga miatt lekésni!

Knut elveszi a pénzt

Ugyan, szóra sem érdemes. Tudom, hogy majd ledolgozza... (El)

KNUT Akkor hát tényleg kiviszem azt a szobát a Tomte utcában, és befejezem a drámámat! Ha a drámámat bemutatják, akkor meg vagyok mentve! (Köhögőrohamot kap, aztán zokogni kezd) Add vissza neki. Gyerünk. Micsoda megalázó helyzet. Mi az, koldusnak nézett ez a nagyképű állat? Aki fele olyan jól se tud írni, mint én? Ha majd a darabomat bemutatják, akkor milyen képet fog vágni, főszerkesztő úr, az adományaival! A kegyes adományaival! Akkor majd úgy megyek el mellette, mint ha meg se ismerném. (Megtorpan) Nyugalom. Ez a sorsod. Amikor föl akarsz fordulni, mindig szembejön egy tízkoronás, kisapám.

NYOLCADIK JELENET

Randevú

Pár nap múlva. Knut vidáman füttyörészve készül, falra akasztott tükröbe nézve borotválkozik, egy viszonylag kellemes szobában, amely mindenfelé be van rendezve. A kézíratai gyönyörű rendben. Lavór, kissekreány, vállfán a kabátja, két kalapja van, nem tudja eldönteni, melyiket vegye föl. Ingéből is kettő van. Kesztyűt is hűz, és van egy elefántcsont gombos sétatálcája is, amit vidáman forgat. Fésülködik, nézi magát

KNUT Nem illik ilyen korán megjelenni. Ha valaki korán jön, az olyan, mintha elkésne. (Állandóan figyeli az egyetem óráját) Jézusom, most ütött nyolcat! Elkések! És akkor vége, mindennek vége! Jézusom!

A lány a háta mögött köhög. Knut riadtan megpördül a sarkán

Egészen más irányból vártam magát!

YLAJALI Jó estét! Régóta vár?

KNUT Dehogy! Én is csak most értem ide.

YLAJALI Elkísértem anyámat egy ismerős családhoz. Ma este nincs otthon senki.

KNUT Vagy úgy.

A sarkon egy rendőr áll, és nézi őket

YLAJALI Voltaképpen hova készülünk?

KNUT Ahova akarja. Magától függ.

YLAJALI Komolyan mondja? Már megint nekem kell dönteni?

KNUT Úgy látom, sötét van maguknál. Egyik ablak sem világos.

YLAJALI Mondom, a cselédnek is kimenője van.
 KNUT Nem mehetnénk föl magukhoz? Ha akarja, nem megyek be, az ajtó mellett rögtön leülök. Bocsánat.
 YLAJALI Mért kért bocsánatot?
 KNUT Nem tudom. Csak úgy.
 YLAJALI Mért akar leülni az ajtó mellett?
 KNUT Nem tudom.
 YLAJALI Sétálni tényleg hideg van, ez igaz.
 KNUT Én nem fázom.
 YLAJALI Én igen. Szóval hova megyünk?
 KNUT Beüljünk valahova?
 YLAJALI Na, jöjjön. *(Kézen fogja Knutot)*
 KNUT *(suttog)* Nagyon szép ház.
 YLAJALI Nem kell suttogni. Mit izgul? Nem bántom magát.
(Nevet, felkapcsolja a csillárt) Úgy szégyellem magam! Ilyet többé nem teszek!
 KNUT Mit nem tesz soha többé?
 YLAJALI Idegen férfit felhozni a lakásra.
 KNUT Késő bánat.

Knut kergetni kezdi, de a lány mindig kisiklik a kezei közül. A lány leveszi kalapját, fátylát. Knut üldözőbe veszi, de megbotlik a szőnyegen, és hasra esik

YLAJALI Hogy maga milyen ügyetlen!
 KNUT Szándékosan estem el.
 YLAJALI Persze!
 KNUT Hogy lássam, hogyan nevet. *(Újra üldözőbe veszi)*
 YLAJALI Mintha sántítana.
 KNUT Talán. Egy kicsit. Egy icipicit. A bal lábamra.
 YLAJALI Folyton beleakad valamibe.
 KNUT Néhány napja majdnem elgázolt egy kocsi.
 YLAJALI Elgázolta? Űristen!
 KNUT De csak majdnem.
 YLAJALI Persze, megint részeg volt. Hogy él maga? Kér teát? Foglaljon helyet.
 KNUT Köszönöm, nem kérek.
 YLAJALI A szerény ibolya. De jobb is. Nem ismerem ki magam a konyhában. Nahát, megborotválkozott. Így sokkal csinosabb.
 Mért olyan messze ült le? Közelebb nem talált székot? Vagy csak megátssza magát?
 KNUT Én soha nem játszom meg magam.
 YLAJALI Kár. Most mért hallgat?
 KNUT Hallgatok?
 YLAJALI Azt se veszi észre, ha hallgat? Hallgat és néz.
 KNUT Iszom a szavait.
 YLAJALI Jobb is, teát úgyse kap! Nem fázik?
 KNUT Inkább melegem van.
 YLAJALI Nekem is. *(Leveti a kis prêmes kabátkáját)* Ah, de szomorú az élet!
 KNUT Hogy hívják magát?
 YLAJALI Mi van, mégiscsak van nyelv a szájában? Mutassa csak.
 KNUT Mit?
 YLAJALI A nyelvét.
 KNUT Minek?
 YLAJALI Meg akarom nézni, hogy repedezett-e a nyelve. Akinek repedezett, az nem jó ember.
 KNUT Az enyém nem repedezett.
 YLAJALI Na jó. Beszéljünk érdekesebb dolgokról.
 KNUT Hogy hívják magát?
 YLAJALI Magát hogy hívják?
 KNUT Ha megmondom, megmondja?
 YLAJALI Nem. Soha.
 KNUT De úgyis megtudom!
 YLAJALI Akkor minek kérdezi?
 KNUT Tudja, én minek neveztem el magát?
 YLAJALI Maga elnevezett engem? De érdekes! Ha tudom, lehet, hogy nem engedem be hozzánk.
 KNUT Ylajalnak.
 YLAJALI Ylajali? Mi ez, perzsa vagy arab?
 KNUT Nem, ez az én nyelvemen van.

YLAJALI Rajta van a nyelvén? Akkor mutassa meg.
 KNUT És az igazi neve?
 YLAJALI Ylajali.
 KNUT Engem meg Pedersennek hívnak. Knut Pedersennek.
 YLAJALI Hát nem a legszebb. Mintha mindig nyelne egyet az ember.
 KNUT Legszívesebben lenyelném.
 YLAJALI Mikor is találkoztunk?
 KNUT Szombaton.
 YLAJALI És tudja, hogy ma milyen nap van?
 KNUT Nekem mindegy.
 YLAJALI Milyen szép a szeme! Ezt most magának kellett volna mondani.
 KNUT Milyen szép a szeme.
 YLAJALI Most már késő.
 KNUT Most már késő. Én nagyon szegény vagyok.
 YLAJALI Ezt most mért mondta?
 KNUT Hogy tudja.
 YLAJALI Most már tudom. Számít ez?
 KNUT Nem.
 YLAJALI Na ugye.
 KNUT Az este, amikor lefeküdtem, úgy tettem a karomat, mint-ha... mintha maga benne pihent volna. És úgy aludtam el.
 YLAJALI Ez szép volt. De úgy látom, maga csak szavakban ilyen bátor...
 KNUT Úgy látja?
 YLAJALI Mosolyogjon már. Vagy szegényli a fogait?
 KNUT Nekem vannak a legszebb fogaim egész Norvégiában. *(Átkarolja Ylajali derekát)*
 YLAJALI Komolyan? Mutassa.
 Amikor Knut odakap Ylajali nyaka felé a fogával, az elhúzódik. Erre Knut is elbátortalanodik

Na tessék, most meg megijedt. *(Lehunyja a szemét)*
 KNUT Akkor most figyelj! *(Magához rántja és megcsókolja a lányt)* Számócaízú a szád!
 YLAJALI A tiéd tengerillatú.
 KNUT Ízlik?
 YLAJALI Igen.

Csókolóznak

KNUT *(kezdi kigombolni a lány blúzáját)* Segíts! *(Reszket a keze)*
 Csak egy pillanatra hadd nézzem meg ...
 YLAJALI *(szabad kezével maga nyitja ki blúzáját gombonként)* Hogy hull a haja!
 KNUT Zavarja? *(És a lány melle közé fúrja a száját)*
 YLAJALI *(összehúzza magán a ruhát, és felkönyököl)* Mért kopszodik ilyen korán?
 KNUT Nem tudom.
 YLAJALI Biztos nagyon csúnyán él. Biztos jár a lányokhoz is. De ne hazudjon, úgyis átlátok magán!
 KNUT Nem járok. Pár napja gyertyát akartam venni, és a segéd félreértésből öt koronából visszaadott nekem. És én zsebre vágtam. Ja, és néha napokig nem eszem semmit, csak járom az utcákat. Ja, és ezeket rágcálom. *(Mutatja a forgácsot)* Nagyon jó. Kipróbálja? Egyébként író vagyok. Felolvassam a legutolsó írásomat?
 YLAJALI És tényleg elvette azt a pénzt?
 KNUT Igen, de egy öregasszonynak adtam.
 YLAJALI Mért nem vitte vissza?
 KNUT Talán az az öregasszony nem érdemelte meg?

Újra próbálja leteperni a lányt, de az ellenáll

YLAJALI Most már tudja, hányadán áll velem, most már nem kellek magának. Már un, látom a szemén.
 KNUT Te kis kristianiai csirke.

Ledönti a lányt, a lány hagyja magát, Knut vadul csókolgatja

YLAJALI Mit akar tőlem?
 KNUT Hogyhogy mit? Amit maga.

YLAJALI Én?
 KNUT Persze. *(Próbálkozik, de nem elég hevesen)*
 YLAJALI Tudja mit? Inkább ne.
 KNUT Most nem akard?
 YLAJALI Mit nem akarsz? Mit néz? Mért remeg a keze? Nézzen a szemembe. Mutassa a nyelvét.

Knut kiölti a nyelvét

Ennyi a tudománya?
 KNUT Megeszlek! Megeszlek! *(Szorosan átkarolja a lányt)*
 YLAJALI Félek magától. Ereessen el! *(Durván ellöki Knutot)*
Jézusom, a cseléd lány bármikor betoppánhat! (Elrohan a szoba másik végébe, a kályhához megy)
 KNUT Ha akar, dobjon ki.
 YLAJALI Nem akarok magával újra végigmenni az utcán.
 KNUT Megyek már, megyek.
 YLAJALI Hiányzanak a gombok a kabátjáról.
 KNUT Csak most vette észre?
 YLAJALI És hol a nyakkendője?
 KNUT Az óceán fenekén.
 YLAJALI Maga örült.
 KNUT Jó lenne, ha az lennék. Tudta, hogy a varjú megjegyzi az ember arcát?
 YLAJALI Ezt most mért mondta? Ne jöjjön közelebb.
 KNUT Elmegyek. De előtte egy pillanatra hadd menjek oda magához. Csak egy pillanatra maga elé zuhannék. Mért is nevezte őrlőnek, Ylajali? Ha egy embert őrlőnek neveznek, lehet, hogy tényleg azzá is válik. *(Szünet)* Csak arra vár, hogy elkotródjak végre.
 YLAJALI *(lassú léptekkel odamegy Knuthoz, kinyújtja a kezét, csókra nyújtja a száját)* Mégis szeretem magát! *(Hevesen megöleli Knutot, egy pillanatra nyakába fonja karjait, s lábujjhegyre áll)*
 KNUT Milyen gyönyörű most! *(Indul)* Még visszajövök. *(Kimegy)*

KILENCEDIK JELENET A panzióban

HÁZIASSZONY Író úr, író úr, otthon van?
 KNUT Igen.
 HÁZIASSZONY Bejöhetek?
 KNUT Igen.
 HÁZIASSZONY Maga írástudó ember, megkérhetem egy szíveségre?
 KNUT Írjak meg valami levelet? Nagyon szívesen – kinek lesz?
 HÁZIASSZONY Nem, ennél sokkal egyszerűbb a dolog. Itt ez a számla. Valami hiba van a számításban. Képtelen vagyok rájönni, hogy hol a hiba.
 KNUT *(számol, kifelé)* Összeadtam mind a húsz tételt először lefelé, majd fölfelé – az eredmény mind a kétszer azonos volt. Közben megállapítottam, hogy az asszony terhes. Az ötödik gyerekével. *(A Háziasszonynak)* Stimmel!
 HÁZIASSZONY Nézze meg újra. Tudom, hogy kevesebb. Itt valami nem stimmel.
 KNUT 2 kenyér á 25 óre – 1 lámpaüveg á 18 óre – szappan 20 óre – vaj 32 óre – három egész öt tizenhatod font sajt á 16 óre. Az istenit, itt öt tizenhatod sajt pimaszkodik! A kis szemtelen, látja!
 HÁZIASSZONY Ez a fokhagymás sajt. Öt tizenhatod, vagyis öt lat.
 KNUT Értem, értem! Öt tizenhatod, vagyis öt lat. *(Úgy tesz, mint ha számolna, mozgatja a száját, rá-rábök egy számra)* Most már harmadszor is végigbongésztem az egészet, s amennyire megállapíthatom, az összeg stimmel.
 HÁZIASSZONY Úgy látszik, az író úr ritkán számol tizenhatodokkal. Úgy látszik, valaki mást kell megkérnem, olyat, aki tud tizedes törttel számolni. Bocsásson meg, kedves író úr, ha zavartam. Jóccakát. *(El, aztán vissza)* Igaz is! Ne haragudjon, megkérdezhetem, nem tartozik maga véletlenül nekem? Nem három hete jött?
 KNUT Igen, éppen három hete jöttem.

HÁZIASSZONY Sajnos mostantól nem hitelezhetek...
 KNUT A múltkor már említettem, hogy megkezdtem egy cikket. Amint befejezem, azonnal megkapja a pénzét, sőt, előleget is adok.
 HÁZIASSZONY És ha soha nem fejezi be azt a cikket?
 KNUT Hogy soha? Az ki van zárva. Egyszer minden cikket befejez az ember. Az a helyzet, hogy holnap vagy talán még az éjszaka megjön az ihlet, és akkor hipp-hopp, tíz perc alatt kész leszek vele. Nekem ki kell várni a pillanatot.
 HÁZIASSZONY A pillanatot.
 KNUT Igen, a pillanatot.
 HÁZIASSZONY Hát én is várom a pillanatot. Amikor kifizet. *(El)*

Gyerekszivaj az utcáról, a szomszédban a cseléd lány énekel

GYEREKHANG Megfogta a nyakamat, és fojtogatott! Pusztulj innen, te kaldeus orrú! Te zsidó! Ilyen szaros senki fojtogatja az embert! A kurva anyádat!
 HÁZIASSZONY Pofa be! Hogy beszél! Nem szégyelled magad! Kapsz mindjárt két akkora pofont, hogy leröpül a fejed. Szépen bejössz.
 GYEREKHANG Nem megyek!
 HÁZIASSZONY Úgy elverlek, hogy megemlegeted!
 GYEREKHANG Akkor se megyek!
 KNUT *(vadul írni kezd)* Így érek el a könyvkereskedésben kiütött tűz allegóriájának egyik nagyon fontos pontjához. Szerettem volna határozottan hangsúlyozni, hogy nem könyvek égnék ott, hanem agyvelők, emberi agyak, s hogy ezek az agyak gyűjtanak föl egy új Szent Bertalan-éjt! *(Lázasan ír)*

Ebben a pillanatban a Háziasszony betör a szobába

Mi van? Kopogás nélkül?
 HÁZIASSZONY Micsoda? Mondott valamit?
 KNUT Nem lehetne egy óra múlva?
 HÁZIASSZONY Éppen most egy új utasnak kell ez a szoba. Ha akar, lent alhat nálunk, kap külön ágyat is.
 KNUT Csak öt perc kell, hogy befejezzem a tűzvészről szóló művemet.
 HÁZIASSZONY Mondom, beköltözhetsz az előszobába, nem hallja?
 KNUT Köszönöm, de nem lehetne, hogy még egy órát?
 HÁZIASSZONY Süket maga? Szedje a holmiját, és jöjjön utánam. *(Hátraszól a Matróznak)* Tessen parancsolni. Majd friss ágyneműt húzok.

A Háziasszony nem vár választ, fölmarkolja Knut papírjait. Jön egy fiatal Matróz, akinek a kézfejére nagy kék horgony van tetoválva, mögötte hordár, vállára akasztva matrózhládá

TIZEDIK JELENET A panzió lakószoba-konyhájában

ABLAKÜVEG Most te vagy a bank, vagy én vagyok a bank?
 FÉRJ Te vagy a bank.

Harmadik bedobja a lapokat

ABLAKÜVEG Akkor fizess. Mutasd a lapodat. Most hova tetted?
 FÉRJ Egy pillanat. Úgy látom, látogatónk van.
 ABLAKÜVEG Ne szórakozzunk már. Mindig jön valaki. Így nem lehet játszani! Ne dugdossd a lapokat.
 FÉRJ Egy pillanat. *(A lapokat az asztalra dobja)*
 ABLAKÜVEG Ez? Ezt ismerem. Valami újságíró. Legalábbis azt mondja magáról. Jó napot, Pedersen. Hol kujtorogtál már megint? Úgy nézel ki, mint egy hónapos retek. Nézze meg az ember, hogy áll a haja. Művész! Gomböntő.
 KNUT Tessék?
 ABLAKÜVEG Semmi.

FÉRJ Amíg fizet, felőlem úgy áll a haja, ahogy akarja.
 ABLAKÜVEG Ossz már. Vagyis én osztok. Már teljesen megzavarodtam. Inni nem kapok?
 FÉRJ Kit keres? A feleségem nincs itt.
 KNUT Sajnos ma éjszakára ide kell bekéredzkednem.
 FÉRJ A feleségem tud róla?
 KNUT Igen. Egy új utas elfoglalta a szobámat.
 ABLAKÜVEG Egy matróz. Svéd. Én hoztam. Ilyen combjai vannak!
 FÉRJ Azt jól tetted, fiam.
 ABLAKÜVEG A nadrágja ugyan kiszakadt.
 FÉRJ Kinek?
 ABLAKÜVEG Ennek. Jössz már?
 HARMADIK Kettőt kérek.
 FÉRJ Türelem. Előre fizetett?
 ABLAKÜVEG Az tele van pénzzel. Ennyi borraivalót adott, la.
 FÉRJ Akkor ma az asszony jókedvű lesz.
 ABLAKÜVEG Az kizárt. Olyannak még nem láttam.
 HÁZIASSZONY *(jön, Knutnak, aki még mindig az ajtóban áll)*
 Mit áll az útban?
 KNUT Hogy hova...
 HÁZIASSZONY Hogyhogy hova? Hogyhogy hova? Ide. Ide. Lát itt valahol helyet? Kint is leülhet az előszobában. Van ott egy padka. Ott nyugodtan elücsöröghet, és várhat az ihletre.
 ABLAKÜVEG És megfagyhat.
 HÁZIASSZONY Nem kérdeztelek.
 ABLAKÜVEG Most hívsz, vagy mi lesz?
 FÉRJ Ossz. Te meg adj öt koronát.
 HÁZIASSZONY Hozzám szóljál?
 ABLAKÜVEG Kérsz rá?
 FÉRJ Nem is máshoz.
 HÁZIASSZONY *(Knutnak)* Tegye már le magát valahova.
 HARMADIK Passz.
 KNUT Nem akarok zavarni.
 FÉRJ Pancser. Idióta. Mutasd, mi van ott még.
 ABLAKÜVEG Aki mondja. Hoppá! Ez leesett a földre.
 HARMADIK Ügyes.
 HÁZIASSZONY Ne szerencsétlenkedjen már nekem itt. Van elég bajom maga nélkül is. Üljön már le. Hol a fehérneműs láda kulcsa? Fel kell húznom az ágyneműt annak a svédnek.
(Pénzt dob a Férjnek, aki bedobja középre a tétek közé)
 ABLAKÜVEG Húzol még rá?
 FÉRJ Ne sürgess. Húzok. Mint a huzat.
 KNUT Sajnálom.
 HÁZIASSZONY Mit sajnál? Ne lelkezzen nekem itt. Tartozik, vagy nem tartozik?
 ABLAKÜVEG Nesze. Bumm. Mutasd. Pech.
 FÉRJ Francba.
 HARMADIK Ez nagyon átlátszó volt, Ablaküveg.
 SZOLGÁLÓ *(beszalad)* Adom! *(Knutnak, aki közben leült, és a papírjait a térdére helyezte)* Álljon fel, nem tudom kihúzni a fiókot.
 KNUT Bocsánat. *(Feláll)*

Két kislány ront be a szobába

1. KISLÁNY Meghúzta a hajamat!
 2. KISLÁNY Belém rúgott.
 HÁZIASSZONY Kussoljatok már!
 FÉRJ Ha meghúzta, húzd vissza. Ha megrúgott, rúgd vissza.
(Ablaküvegnek) Még egyet.
 ABLAKÜVEG Figyelj már oda.
 FÉRJ Mondom, még egyet.
 ABLAKÜVEG Nincs még egy.
 1. KISLÁNY Kitaposom a beledet, te sarki lotyó, te!
 HÁZIASSZONY Hogy beszélpsz?
 FÉRJ Adj nekik egy nyaklevest. De legyen benne házi tészta velős csonttal. Haha. Passz.
 HÁZIASSZONY Nézzenek oda. Adj te. Még arra se állna föl az asztaltól, hogy megvakarja a fenekét. Neki mindegy, ha feje te-tejére áll a ház. Hogy úszunk a mocsokban.
 FÉRJ Vigyázz a szádra.

SZOLGÁLÓ *(Knutnak)* Mit szerencsétlenkedik itt? Menjen már ki, csak útban van a papírjaival.
 HÁZIASSZONY Hagyjad már, inkább kend a vajás kenyereket.
(Knutnak) Kimegy, vagy bent marad?
 KNUT Majd csak elleszek valahogy.
 HÁZIASSZONY Én nyolc száját etetek.
 FÉRJ Kilencet.
 HÁZIASSZONY Mindegy, végtelenségig nem tart a türelmem.
 Ha fizet, maradhat. Ha nem fizet, fel is út, le is út. A padlón vackolhat magának. Ha álmos. Ott a szalmazsák. Hagyjátok abba a kártyázást, mert szétcsapok.
 FÉRJ Vigyázz a szádra.
 HÁZIASSZONY Az öregnek adatok enni?
 FÉRJ Az már nem eszik.
 ABLAKÜVEG Csak a szemével.
 HARMADIK 19.
 FÉRJ 18.
 ABLAKÜVEG 20. Bingó.
 HÁZIASSZONY Azt is én etessem meg? Marie! Marie! Marie!
 SZOLGÁLÓ *(az előbb kiment, most besiet)* Igen, asszonyom?
 HÁZIASSZONY Etesd meg az öreget.
 SZOLGÁLÓ Eteti a halál.
 1. KISLÁNY Éhes vagyok.
 2. KISLÁNY Én is.
 HÁZIASSZONY Mars az ágyba! Majd később adok. Ne lábatlankodjatok itt. Még rengeteg dolgom van. Gyerünk! Ki innen!
 FÉRJ Most mit kínozod őket? Ha kiküldöd, öt perc múlva úgymint bejönnek.
 1. KISLÁNY Világosba úgyse tudunk.
 2. KISLÁNY Világosba úgyse tudunk.
 HÁZIASSZONY Ki innen!

A kislányok kifutnak

(Knutnak) Maga meg mit néz? Mit néz? Egyen, itt egy szelet kenyér. Ez az utolsó, esküszöm!

TIZENEGYEDIK JELENET

Utcán

TUSKÓ Jó estét!
 KNUT Jó estét.
 TUSKÓ Hogy vagyunk?
 KNUT Köszönöm, szokás szerint.
 TUSKÓ Még most is a Christie-nél robotolsz?
 KNUT Christie-nél?
 TUSKÓ Mintha egyszer mondtad volna, hogy könyvelő vagy Christie-nél.
 KNUT Nem, már eljöttem tőle. Képtelenség volt együttműködni vele. Kapcsolatunk elég gyorsan véget ért.
 TUSKÓ Miért?
 KNUT Egyszer elírtam valamit, és akkor.
 TUSKÓ Hamisítottál?
 KNUT Én?
 TUSKÓ Istenkém, a mai világban ez bárkivel megeshet.

Az utca végén megjelenik Ylajali, piros ruhában, a „Herceggel”

KNUT *(hangosan suttogja)* Ylajali!

Tuskó köszön a párnak. Knut mélyen meghajol

TUSKÓ Ki volt a szerencsés lovag?
 KNUT Tényleg nem ismered?
 TUSKÓ Nem látok jól.
 KNUT Úgy köszöntél, mintha ismernéd őket.
 TUSKÓ De nem!
 KNUT Ő a Herceg!
 TUSKÓ Herceg? Kristiania legügyesebb kezű nőgyógyásza?

KNUT Úgy pengeti a nőket, mint a hárfát. Netán a hölgyet ismered?
TUSKÓ Aha, futólag. Volt vele egy kis kalandunk. És te?
KNUT Hogy én? Nem.
TUSKÓ Akkor mért hajoltál meg előtte olyan mélyen?
KNUT Én?
TUSKÓ Olyan mélyen, hogy a homlokod súrolta a flasztort, drága barátom. A kalapod, a kalapod, hogy néz ki?
KNUT Hogy én?
TUSKÓ Le akarod tagadni? Úgy láttam, a kicsike folyton téged lesett.
KNUT Te honnan ismered? Mi van a kalapommal?
TUSKÓ Á, nem is ismerem. Csak mondtam. Egyik este a Grand Caféban szórakoztunk, kijövünk a kávéházból, hát ott áll, illetve megy, de úgy megy, mint aki áll, érted?
KNUT Nem értem.
TUSKÓ Dehogynem érted. Nézett jobbra, nézett balra, nézett föl, nézett le, és mikor ráköszöntem, úgy tett, mint aki meglepődik. Nekem nem tetszett, úgyhogy átengedtem a terepet Johannak, tudod, ki az, aki a bankban dolgozik.
KNUT Tudom. A bankfiú, persze. A nyakkendőbolond.
TUSKÓ Kisasszony, mondta neki Johann, ne féljen. Mire ő: Nem félek, mért félnék? Mire Johann: Ebbe a sötétbe nem jó ám egyedül köszálni. Engedje meg, hogy bemutatkozzam: Waldemar Atterdag, fényképész vagyok. Eljöhet a műtermembe is, ingyen csinálók magáról családi portrét, mellképet, teljes alakosat, kiskutyával vagy anélkül. Na, erre a nő akkorát nevetett, hogy megijedtünk, hátha csak egy ócska kurva. De nem volt kurva, a Johann hazakísérte, és a kis bestia semmit se hagyott magával csinálni. Másnapra randit ígért, arra meg nem ment el.
KNUT Na, a Herceg, az majd elintézi.
TUSKÓ Ez tehát a híres Herceg.
KNUT Az nem olyan finnyás, mint mi vagyunk.
TUSKÓ Az tudja, mitől döglök a légy.
KNUT *(suttogja)* Ylajali!
TUSKÓ Mondtál valamit?
KNUT *(félre)* Nem törődöm már a döggel, egyáltalán nem törődöm vele. Megcsúnyult, tönkrement. A Herceg tegye be neki, csináljon vele, amit akar. *(Fennhangon)* Most már mennem kell.
TUSKÓ Na, de ha nem vagy könyvelő, akkor mit csinálsz? Mivel foglalkozol?
KNUT Jelenleg egy nagy drámán dolgozom. „A kereszt jele” című középkori tárgyú drámán.
TUSKÓ Hát, ez már valami.
KNUT A Nemzeti Színházban fogják bemutatni. Amint felépül. Ez lesz az első bemutató.
TUSKÓ És miről fog szólni?
KNUT Majd nézd meg a színházban. Hosszú lesz, az az egy már biztos.
TUSKÓ Jó, föltétlenül! Csak szólj idejében!

TIZENKETTEDIK JELENET A panzióban

KNUT *(a Háziasszonynak)* Muszáj valami világitást kapni. Ma éjjel nem alszom, hanem megírom. Tudja, a fejemben már majdnem kész van. Gazdag leszek.
FÉRJ Csukjátok már be az ajtót.
HÁZIASSZONY Mi van, már megint nyitva van?
KNUT A három lámpa közül az egyiket, ha megkaphatnám.
HÁZIASSZONY Nincs három lámpám.
MATRÓZ Jó estét.
KNUT És amit ott láttam kint?
HÁZIASSZONY Az el van törve. *(A Matrónak)* Jó estét. Foglалjon helyet. Mindjárt hozom a levest. *(Knutnak)* Maga meg ne álldogáljon. Vagy ki, vagy be. *(Üvölti)* Marie, hozz neki egy vajas kenyeret!
SZOLGÁLÓ Kinek?
HÁZIASSZONY Neki, tudod, kinek!
SZOLGÁLÓ Azt láttam. Az ma a palotából jött ki. Biztos ott vacsorázott! *(Knuttól)* Ott vacsorált?

KNUT Hát persze.
SZOLGÁLÓ Vagy a Grand Caféban.
KNUT Ott nagyon finom ám a croissant! És csinosak a pincérnők.
SZOLGÁLÓ A kroásszan? Az ám. Az nagyon finom. És buknak rád a pincérnők.
HÁZIASSZONY Menj dolgozda. A szikkadtból vágj. Előbb annak kell elfogyni. *(Varmi kezd)*
KNUT Azt nem is szeretem.
SZOLGÁLÓ Hogy mit nem szeret?
HÁZIASSZONY Mindegy, ne is törődj vele, mit makog.
SZOLGÁLÓ Azért hull úgy a haja? A kroásszantól? Reggel a mosdóvíz tele volt a hajával. Ilyen fiatalon kopaszodik? Mért kopaszodik ilyen fiatalon?
HÁZIASSZONY Menj már. *(Varr)*
SZOLGÁLÓ Látja, mit találtam a padlón?
HÁZIASSZONY Még szemetel is?
FÉRJ *(a Matrónak)* Jön kártyázni?
MATRÓZ Nem tudok.
FÉRJ Viccel? Matróz létére?
MATRÓZ Mondom, hogy nem tudok.
HÁZIASSZONY Mindenkit azzal a kártyázással kínozol? Nincs jobb dolgod?
FÉRJ Nincs.

Knut közben leült egy sámlira, és előveszi a papírjait, hogy előbbre jusson. Térdére teszi a papírokat, nagy erőfeszítéssel maga elé bámul

SZOLGÁLÓ Színdarabot ír a bérlő úr!
KNUT Azt már összetéptem.
SZOLGÁLÓ De ez nálam maradt. Nemcsak a haja hull, a papírjai is. *(Néhány összetéptett papírlapot vesz elő)* „A nagy szajha!” Az a címe, hogy „A nagy szajha”.
FÉRJ Nincs és nem is lesz.
SZOLGÁLÓ *(olvas, ügyetlenül, betűzve)* Jöjjetek, bírók, jöjjetek, papok, itt, az oltár előtt közönsélok veletek, Isten oltára előtt... Lányom, tested bujasága nem... *(Rosszul látja, nem tudja elolvasni)* ...a te tested bujasága nem...
HÁZIASSZONY Elég volt már...
HARMADIK *(félbreával hal a vackán)* Én jövök. Már röpülök.
FÉRJ Téged már unlak. De azért gyere. Én osztok. Kapsz három gyufaszálát. Ha elveszted, megpofozlak. Áll az alku?
HARMADIK Áll.
SZOLGÁLÓ De ez tetszik a legjobban: „Álmodozva gombolja ki a ruháját, miközben a zöld Krisztust nézi a falon...”
MATRÓZ *(kezdi kanalizni a gőzölgő levest, és jóízűen eszik)* Zöld Krisztus?
FÉRJ Ne a zóddal gyere már megint!
HÁZIASSZONY A kenyeret hozd már. Hagyd azt az istentelent. A sör kint van az udvaron.
SZOLGÁLÓ És a cipője! Nézzék meg a cipőjét! Gyönyörű lábbeli! Akár egy kutyaól!

Közben a két kislány bejön. A macska kétségbeesetten nyávog. A Háziasszony leül varrni. A Szolgáló tesz-vesz. Bejön, nyom egy szelet kenyeret Knut kezébe, amivel az nem tud mit kezdeni. Ül, kezében a kenyérral, ölében a példánnyal. A lányok a macskát kínozzák

HÁZIASSZONY Nem lehet bírni veled?
SZOLGÁLÓ Hozom már. De egy ilyen paprikajancsit! Látott már ilyet?
HARMADIK Iq.
FÉRJ Csaltál.
MATRÓZ Köszönöm, jó éjszakát.
HÁZIASSZONY A húst nem kéri?
MATRÓZ Jólaktam.
FÉRJ Még életedben nem volt iq-ed.
HÁZIASSZONY Kisérd fel a kormányos urat!
SZOLGÁLÓ Most más dolgom van.
HÁZIASSZONY Akkor majd én.
FÉRJ Nézd a szemtelenjét! Hozd a söröm!
SZOLGÁLÓ Hoznám, ha volna.
FÉRJ Ne hazudj.

Valaki kopog, belép egy névtelen alak, leül a kártyázókhoz

HÁZIASSZONY Ez is itt van?

SZOLGÁLÓ Ez mindig itt van.

FÉRJ Ne üsd bele mindenbe az orrod.

HÁZIASSZONY Az ember felfordulhat.

FÉRJ Sörömet kérem.

A Háziasszony fölkel, kimegy

MATRÓZ Jó éjszakát mindenkinek. (Föláll, de nem megy)

HÁZIASSZONY (jön vissza a sörrel) Maga nem kér, kormányos úr?

MATRÓZ Egyet szívesen. (Visszaül)

FÉRJ Na tessék. Mégiscsak komoly ember a kormányos úr.

MATRÓZ Schlaftrunk.

VALAKI Kettőt kérek.

HARMADIK Kemény legény.

A lányok közben fognak egy hosszú szalmaszálat, és beleszúrnak az öreg fülébe. Az öreg nem tud védekezni, villámló szemekkel néz, próbál elhajolni. Knut egyre jobban felháborodik ettől

FÉRJ Nézd, milyen aranyosak. Megőrjítik az öreget!

HARMADIK Meg is érdemli.

SZOLGÁLÓ Né, hogy nézi őket.

1. KISLÁNY Ne húzd el a fejed.

2. KISLÁNY Nézd, hogy bámul.

1. KISLÁNY Olyan csúnya.

HÁZIASSZONY Milyen lenne. Ronda volt világlétebe. Kapott enni?

SZOLGÁLÓ Én meg nem etetem. Folyton lecsurog az arcán.

1. KISLÁNY Ne húzd el a fejed, hékás.

FÉRJ Hallottad, azt mondta neki, hékás!

VALAKI Adj egy lapot.

HARMADIK Már adtam.

VALAKI Már adtál?

HARMADIK Már adtam.

A két kislány tovább kínozza az öregembert

MATRÓZ Jó éjszakát.

HÁZIASSZONY Aludjon jól. Jó volt az ágya?

MATRÓZ Remek. Csak az a baj, hogy mozog.

FÉRJ Hallod, azt mondja, mozog az ágya.

ABLAKÜVEG (belép) Jó estét.

FÉRJ Téged ne is lássalak.

ABLAKÜVEG Nem is hozzád jöttem. (A sarokban pusmog a Matrózzal, pénzt ad neki, valamit átvesz)

HÁZIASSZONY Kiesik a szemem. (Varr tovább)

SZOLGÁLÓ Annyira unatkozom.

Knut közben feláll a helyéről – a papírai a földre esnek, és tesz egy lépést az ágy felé

HÁZIASSZONY Mit akar?

SZOLGÁLÓ Nézd, hogy néz.

ABLAKÜVEG Ez még mindig itt van?

HARMADIK Ez itt is fog felfordulni.

FÉRJ Maradjon! Nem érti?

KNUT Mit?

FÉRJ Béna az öreg!

Knut visszakullog a helyére. A kis ördögök tovább gyötrik nagyapjukat, bosszantja őket, hogy ügyesen el tud hajolni a szalmaszálak elől. Az gyűlölködve mered rájuk, egy szót se szól, karját se mozdítja. Majd hirtelen előrehajol, és arcon köpi az egyik leánykát, aztán odasercint a másik felé is, de ezúttal nem talál. A lányok sírva fakadnak, üvöltöni kezdenek. Végigüvöltik a jelenetet. A Férj lecsapja a kártyát, és odarohan a nagyapához, megrázza

Vén disznó, szemem köpöd a gyerekeket?

KNUT Jóságos istenem, nem látta, hát nem hagyták élni sem!

Halálra gyötörték azt a szegény öreget! Nem látnak a szemüktől? (Egész testében remegve ülve marad a széken)

FÉRJ Nézzenek oda! Ez is beleszó! Mi az ördög ütött magába?

Látjuk, amit látunk. Mit képzelsz magáról?

HARMADIK Jár a pofája ezeknek.

ABLAKÜVEG Ismerem a fajtáját. Egész nap a városban kullog, aztán adja a nagyurát. Pedig zsebe sincs a kabátjába.

HÁZIASSZONY Most már elég, szétcsapok köztetek!

FÉRJ Játsszunk. Maga meg kussoljon.

HÁZIASSZONY Mindenki kussoljon! Mindenkit kirúgok innen, mindenki mehet a világ négy égtája felé. Nem elég, hogy paraziták szíják az ember vérét, lógnak rajta, mint a piócák, és közben prédikációkat tartanak! A kurva anyákat nektek meg! Ti se üvöltsetek már, mert úgy megverlek, hogy lesz okotok üvöltöni.

FÉRJ De én...

HÁZIASSZONY Mindenki hallgasson!

MATRÓZ Én megyek.

HÁZIASSZONY Nem magára értettem, kormányos úr, kérem, bocsásson meg.

Mindenki Knutra néz. A kislányok is

Betörnek ide az utcáról, éjszakának idején fölverik a házat, pedig tetűszírra sincs pénzük. Nem tűröm az ilyesmit. Aki nem tartozik ide, annak fel is út, le is út. Azt hiszem, a saját házamban jogom van egy kis békességre!

SZOLGÁLÓ Hát persze, a gyerekek játszottak az öreggel, ez meg odamegy, és elrántja őket. Látom ám, hogy nagyon készül valamire, látom a szemem sarkából.

HARMADIK Ha rám céloz, madám, én rögtön szedem a sátorfámat.

A két kártyás feláll

HÁZIASSZONY Nem rád céloztam. S rád sem! A többiekre sem. Egyvalakire céloztam. És az az egyvalaki nagyon jól tudja, hogy rá céloztam.

KNUT (félre) De milyen különösen zöld hajú az a Krisztus a képen, nem is annyira fűzöld, inkább perjezöld! Üde perjezöld. Az élet perzselésre váró fűhöz hasonlatos.

HÁZIASSZONY Mi az? Megsüketült? Azt mondtam, azonnal takarodjon innen. Nem hallja? Nem ismételtem meg, szedje össze a cókmozóját, és tűnjön el innen!

SZOLGÁLÓ Ennek nincs cókmozója. Csak ami rajta van.

HÁZIASSZONY Az engem nem érdekel! Nyomás!

FÉRJ Éjnek idején senkit sem szabad kidobni. Tilos.

ABLAKÜVEG Láttam én már karón varjút.

VALAKI Hiányzik a kőr bubi.

FÉRJ Kuss.

MATRÓZ Azt hiszem, fölmegek a szobámba.

FÉRJ Még egy sör? (A Szolgálnak) Hozz neki.

SZOLGÁLÓ Hoz a halál.

HÁZIASSZONY Haszontalan, használhatatlan népség.

Knut ott áll, tanácstalanul, aztán újra leül

Semmire se jó népség! (Odacsap az asztalra négy sörösüveget)

FÉRJ Ez a beszéd! (A Matróznak) Nem iszik velünk?

MATRÓZ Nem is tudom.

ABLAKÜVEG Nem szabad az ilyet visszautasítani.

Knut közben kisomfordál az előszobába, vackot vet magának. A Háziasszony utánamegy

HÁZIASSZONY Jegyezze meg, ma utoljára aludt itt!

KNUT Igen. Értem.

HÁZIASSZONY Tessék, itt a vajás kenyere.

KNUT Köszönöm, nem vagyok éhes.

HÁZIASSZONY Ha nem, hát nem.

TIZENHARMADIK JELENET

A kikötőben

KNUT (úgy szédül, mint egy részeg, zihál, alig tud fölegyenesedni) Állva akarok meghalni. (Kiabál, üvölti) Nem burgonya, hanem káposzta! Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében esküszöm, hogy a burgonya káposzta! Ezt most leírom. (Szélsébesen ír valamit, gondolkodás nélkül) Befejezem a darabot, és még ma beszélek a direktorral. Kitűnő! Pazar! Írd le! (Szétharapja a ceruzát, fölugrik, darabokra tépi a kéziratot, laponként, a földhöz vágja kalapját, s dühödten tapos rajta) Elveszttem! Hölgyeim és uraim, elveszttem!

És bőszen ugrál a kalapján. Egy rendőr tisztas távolból figyel. Knut fölveszi a kalapját, és odamegy a rendőrhöz

KNUT Nem tudja, hány óra?

RENDŐR Négyre jár!

KNUT Helyes! Csakugyan négyre jár. Szeretem a lelkiismeretes embereket. Számíthat a pártfogásomra. (És otthagyja) Hehe, így kell bánni a kutyákkal! Ez az, ami imponál nekik.

SÜTEMÉNYESKOFA Kalácsot, fánkot, pitét tessék! Kalácsot, fánkot, lekváros buktát!

KNUT Megvan! A kecske és a káposzta is jól fog lakni! Főleg a káposzta lakik jól. (Barátságosan mosolyogva bólint) Jó napot! Ugye emlékszik rám?

SÜTEMÉNYESKOFA Én?

KNUT Hát persze!

SÜTEMÉNYESKOFA Nem.

KNUT Nem emlékszik...? De hát tisztességes emberek között fölösleges is annyit beszélni. Adtam magának ajándékba egy halom pénzt.

SÜTEMÉNYESKOFA Tényleg. Most már megismerem.

KNUT Na, eljöttem a süteményekért.

SÜTEMÉNYESKOFA A miért?

KNUT Az első adagért. Ma még nem viszem el mindet.

SÜTEMÉNYESKOFA Milyen adagért?

KNUT A sü-te-mé-nye-kért. Nem ingyen kérem, megfizettem az árát. (Fölvesz a pultról néhány fonott kalácsot, és beleharap) Hm, egészen jó. Egy kicsit nyers és nyúlós, de finom.

SÜTEMÉNYESKOFA Mit művel itt nekem maga?

KNUT Kiegyenlítem a számlát. Mondtam én valaha is, hogy nem jövök el a süteményért? Azóta magának kamatozik az a kis pénzecske, nem igaz? (És fölkap egy másik süteményt is, és egy harmadikat is)

SÜTEMÉNYESKOFA Rendőrt hívok!

KNUT Jaj, tegye meg már a kedvemért! És akkor majd megnézzetjük a kisanagsám engedélyét is. Hogy hova szól! Meg hogy hány naposak a kalácsai.

SÜTEMÉNYESKOFA Ez közönséges rablás!

KNUT Azzal vádol, hogy loptam azt a pénzt, amit előlegebe letettem magánál?

SÜTEMÉNYESKOFA Ilyet nem mondtam.

KNUT Nahát! (És tömi a szájába a pultról a süteményeket)

SÜTEMÉNYESKOFA De akkor miért adta nekem?

KNUT Nos, asszonyom, nekem megrögzött szokásom, hogy vakon megbízom embertársaimban. Én alapvetően hiszékeny, naiv ember vagyok, kérem.

SÜTEMÉNYESKOFA Most már eleget evett!

KNUT Köszönje meg szívósságomat! Ha mindent elvonnék, ami járna, akkor koldusbotra juttathatnám, kisanagsám, és ezt nem akarom. Tehát jár még nekem öt diós, kettő mákos, egy lekváros... (Sorba szedi el az asztalról a süteményeket) Vigyázzon, néne, a kapzsiság még börtönbe juttatja.

SÜTEMÉNYESKOFA Takarodjon innen!

KNUT (távoztában „véletlenül” felrúgja az asztalt) Aljas vénasszony! Pénzt kapsz valakitől, és nem tartozol neki semmivel érte?

SÜTEMÉNYESKOFA (szedegeti a földről a süteményeket) Micsoda népek vannak.

KNUT (zabál, tömi magát, aztán hirtelen zokogni kezd) Én szerencsétlen.

EGY EMBER Mi baja?

KNUT Magának mi baja?

EGY EMBER Én csak kérdem.

KNUT Én is!

EGY EMBER Bolond.

KNUT (előveszi a papírjait és ceruzáját, és írja a darabot)

„Szerzetes: Azt hiszed, te nem vagy Isten teremtménye?” Nem jó. „Szerzetes: Isten megbocsát a legnagyobb bűnösnek is!” Hülyeség. Inkább a bíró jöjjön: „Bíró: Nem lesz szükség kínzóeszközökre! Magam megyek majd oda, hogy szembenézzek ezzel a női sertéssel! Így parancsolja az Isten és a törvény, így parancsolja a lelkiismeretem.” Nem jó. Itt nem tudok írni. Visszamegyek a panzióba.

TIZENNEGYEDIK JELENET

A panzióban

Knut benyit a panzióba. A Férj leskel a kulcslyukon

FÉRJ Csöndesen! Psszt. Ne csapjon zajt!

KNUT Elnézést.

FÉRJ Akar valami jót látni?

KNUT Csak visszajöttem a sétatálcámért.

FÉRJ Jöjjön ide! Nézzen csak be! Ilyet nem mindennap lát. Lejjebb! Lejjebb! Ott fekszenek. Látja az öreget? Látja?

Az ágyon a Matróz és a Háziasszony szeretkeznek. Az ágy végében a béna öregember ül

Látja az öreget?

KNUT Mit?

FÉRJ Ugye látta! Hogy bámészkodik a vén számár!

A szeretkezés egyre hangosodik. Lihegnek, huhognak

Rég láthatott már ilyent az öreg.

KNUT „Így parancsolja lelkiismeretem.”

FÉRJ Tessék?

KNUT Semmi, semmi.

FÉRJ Mondott valamit?

KNUT Nem, semmit.

FÉRJ (suttogja) Tud kormányozni ez a kormányos, mi? Egy igazi gőzhajó! Sőt: csatahajó!

KNUT Nem tudom. (Magában) A középkorban nincs lelkiismeret, a lelkiismeret Shakespeare táncmester találmánya.

FÉRJ Halkabban! Megőrült? (Visszafordul a kulcslyukhoz) Az öreg szeme majd kiesik.

KNUT Bocsánat.

FÉRJ (suttogja) Nem akarja megnézni még egyszer? Azért nem lát ilyent mindennap az ember.

KNUT Köszönöm, inkább nem.

FÉRJ Ha nem, hát nem. (Visszahajol)

Knut elhátrol, leül a Matróz szobájában, és írni kezd

KNUT „Szajha: Nincs nekem otthonom, nincs nekem hazám. Sekrestyés: Talán nincs anyád, apád? Szajha: Már az arcukra sem emlékszem. Sekrestyés: Csak az beszél így, akit nagyon megbántottak. Szajha: Te hasonlítasz valakire, de nem tudom, kire. Pap: Ki leszel átkozva! Szajha: Már alig várom!”

Kitárul az ajtó, jön a Háziasszony és a Matróz

HÁZIASSZONY Szentséges Szűzanyám, ez visszaszökött a szobájába! Ez nem a maga szobája! Magának itt nincs szobája!

KNUT Bocsánat.

HÁZIASSZONY Ha nem takarodik azonnal, rendőrrel dobatom

ki! Nézze a hajléktalan csibészét! Rosszabb, mint egy zsebtolvaj. Amire ránéz, megfertőzi! Ez beteg. Leprás. (A Matrózhoz) Mindened megvan? Nézd meg jól! Nézz körül alaposan. Az ilyeneknek se istene, se hazája!

KNUT Asszonyom, csak azért jöttem, hogy elbúcsúzzak! Ezért várakoztam itt. Ez volt az egyetlen csöndes zug a házban. Végig ezen a széken ültem, és írtam.

HÁZIASSZONY Írt! Írt! Írt!

KNUT Írtam.

MATRÓZ Drágám, ez a légynek se tudna véteni.

HÁZIASSZONY Mért nem ütöd le, te marha nagy ember? Mibe kerül az neked? Aztán a kutyák elé vele!

MATRÓZ Ne bánts! Engem nem zavar. Mintha itt se lenne.

HÁZIASSZONY Ez jó. Mintha itt se lenne. De azért szeretném, ha már tényleg nem lenne itt.

KNUT Ne izguljon, megyek már.

HÁZIASSZONY (szorosan Knut nyomában) Most már nem bírom a véletlenre. Most már megnézem, amíg eltűnik a sarkon.

KNUT Eltűnök, eltűnök.

HÁZIASSZONY Beállít, mint egy nagyúr. És két nap múlva kiderül, hogy ágrólszakadt koldus.

Egy küldönc érkezik, levéllel

KÜLDÖNC Pedersen urat keresem.

HÁZIASSZONY Nincs ilyen.

KÜLDÖNC Nekem azt mondták, hogy ebben a panzióban lakik.

HÁZIASSZONY Ebben a panzióban nem lakik semmiféle Pedersen.

FÉRJ Dehogynem. Ott megy!

HÁZIASSZONY Te mit szólsz bele?

FÉRJ Pedersen!

Knut megfordul

KÜLDÖNC Maga Pedersen?

KNUT Én. Mit akar?

KÜLDÖNC Ezt magának küldik. (Egy borítékot nyújt Knutnak)

KNUT Kell a halálnak! Nem vagyok Pedersen!

FÉRJ Bolond!

HÁZIASSZONY Annál rosszabb.

KNUT (átveszi a borítékot, amiből egy tízkoronás esik ki) Ki a fene küldte ezt?

KÜLDÖNC Azt nem tudom. Én egy hölgytől kaptam.

KNUT Na jó. (Fölkapja a földről a pénzt, és a Háziasszony arcába vágja) Itt van a pénze!

HÁZIASSZONY (nehézkiesen lehajol a pénzért, és fölveszi) Nehogy azt higgye, hogy megköszönöm magának!

KNUT Tartsa meg a rohadt pénzét!

HÁZIASSZONY Még neki áll följebb!

FÉRJ Add ide. (Kiveszi a Háziasszony kezéből, és zsebre vágja)

HÁZIASSZONY Add vissza.

FÉRJ Dehogy adom.

HÁZIASSZONY Add vissza, mert megkeserülöd.

A Férj egy nagy sóhajjal visszaadja a pénzt

(Knut után kiált) Na, jöjjön! Épp kész lesz az ebéd! Jöjjön már, ne búslakodjon.

Knut elbizonytalanodva visszaindul a panzióba, ahol folyik a végtelen kártyaparti és nyüzsgés. Leül a székre. A Háziasszony tesz-vesz

ABLAKÜVEG Gyerünk, hívjál már!

SZOLGÁLÓ Kivasaltam a terítőket.

FÉRJ Kettőt kérek.

ABLAKÜVEG Szép, szép, de inkább sose láttalak volna.

1. KISLÁNY Olyan álmos vagyok!

HÁZIASSZONY Az a jó.

ABLAKÜVEG Itt a piros, hol a piros!

HÁZIASSZONY (jön a gőzölgő tál levessel) Ez meg hova lett?

FÉRJ Az előbb még itt ült.

SZOLGÁLÓ Ki nem ment, az biztos!

HÁZIASSZONY Mi a franc ütött bele!

MATRÓZ Majd visszajön, ha elment.

HÁZIASSZONY De nem ment el, mondom. Látnom kellett volna, ha elment. Talán az ablakon mászott ki?

MATRÓZ Az ablakon nem.

2. KISLÁNY Itt van a cipője! Meg a kalapja.

1. KISLÁNY Meg a szemüvege.

SZOLGÁLÓ Megnézem fönt.

HÁZIASSZONY Na tessék, a cipője! Mutasd!

Nézik Knut cipőit

ABLAKÜVEG Cipő nélkül nem hiszem, hogy kiment volna a hóviharba.

FÉRJ Tegyel már a tűzre, hallod?

SZOLGÁLÓ Mingyá, mingyá! Nincs fönt!

VALAKI Te meg tegyé má ide nekem egy szép lapot!

FÉRJ Te csak hallgass!

HÁZIASSZONY Láttak már ilyet? (Nézegeti Knut kalapját) Micsoda egy ócskaság! (És a sarokba hajítja)

SÖTÉT